

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
CIVILINĖS IR KOMERCINĖS TEISĖS KATEDRA**

**LIUDMILA TAŠLANOVA
(TEISĖS PROGRAMOS CIVILINĖS TEISĖS SPECIALIZACIJA)**

**INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ ĮGYVENDINIMAS AUKŠTOSIOSE
MOKYKLOSE**

Magistro baigiamasis darbas

**Darbo vadovas:
Doc. Dr. Ramūnas Birštonas**

.....
(parašas)

Vilnius, 2012

TURINYS

ĮVADAS	3
1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ BENDROJI CHARAKTERISTIKA	7
1.1. Intelektinės nuosavybės teisių sistemos Lietuvoje samprata, objektų ypatumai, tikslai .	8
1.2. Intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose samprata, reikšmė, tikslai	11
2. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ ĮGYVENDINIMO AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE SPECIFIKOS ANALIZĖ	14
2.1. Intelektinės nuosavybės teisių objektai aukštosiose mokyklose	16
2.2. Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinime aukštosiose mokyklose veikiantys subjektai.....	22
2.3. Intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose įgijimo, paskirstymo ir perdavimo aspektai	29
2.4. Lietuvos aukštųjų mokyklų intelektinės nuosavybės teisių valdymo politikos apžvalga	37
IŠVADOS	44
SANTRAUKA	46
SUMMARY	47
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	48

IVADAS

Aukštųjų mokyklų indėlis į žinių ir technologijų ekonomikos vystymą Lietuvos valstybėje yra labai svarbus – jose ruošiami kitų kartų lyderiai, dirbsiantys naujose pramonės šakose. Universitetuose studijuoja intelektinės veiklos specialistai, kurie ateityje bus reikalingi tų sričių kompanijoms. Universitetai kuria dinaminę ir intelektualią visuomenę, kuri pritraukia ir išlaiko darbo jėgą. Universitetai taip pat koncentruoja aplink save nemažai resursų, būtinų moksliniams tyrimams daugelyje gyvenimo sričių. Tyrimų rezultatai virsta naujais moksliniais atradimais, kurie yra vėliau publikuojami. Tokie žinių mainai sąlygoja naujų produktų, procesų ir paslaugų atsiradimą rinkose, dėl to sukuriama naujos darbo vietos.

Lietuvos universitetų švietimo ir tyrimų misija, kitaip tariant, žinių kūrimas ir sklaidimas yra svarbi visuomenės vystymosi bendrai ir konkrečiai žinių ekonomikos plėtros dalis. Universitetų dėstytojai ir studentai kuria reikšmingą intelektinės produkcijos dalį. Universitetai ir tretieji asmenys – rėmėjai, dalyvauja įtraukiant intelektinės veiklos rezultatus į komercinę apyvartą. Daugelis universitetų turi specialius struktūrinius padalinius, atliekančius mokslinius tyrinėjimus, steigia įmones, užtikrinančias intelektinės nuosavybės objektų komercinį panaudojimą. Šios veiklos efektyvumą reikšminga dalimi nulemia paprastas ir neprieštaringas teisinis šių objektų režimo reguliavimas. Jis įgyvendinamas sudarant mokslinių tyrinėjimų atlikimo sutartis, subsidijų teikimo arba kitokio išorinio finansavimo sąlygas, o nesant tokių – įstatymų ar kitų teisės aktų numatyta tvarka.

Temos aktualumas ir problematika. Pasirinktos magistrinio baigiamojo darbo temos „Intelektinės nuosavybės teisės įgyvendinimas aukštosiose mokyklose“ aktualumą lemia tai, kad tema nėra plačiai ir išsamiai nagrinėta Lietuvoje. Akademinės visuomenės atstovai Lietuvoje, atlikdami labai svarbų vaidmenį intelektinės nuosavybės santykių visumoje, t.y. rašydami straipsnius, mokslines disertacijas, kurdami naujas technologijas aukštosiose mokyklose, realiai susiduria su intelektinės nuosavybės teisės įgyvendinimo problemomis, dėl to kad nėra pakankamai aiškiai ir konkrečiai apibrėžta jų, kaip intelektinės veiklos objektų autorių, padėtis, t. y. galimybė disponuoti sukurtais kūriniais ir numatyti disponavimo ribojimai, taip pat intelektinės nuosavybės objektų finansinės naudos pasidalijimas tarp aukštosios mokyklos ir autorių. Dėl to, kartais kūrybos ir jos materializavimo procesai užtrunka ilgiau arba visai nėra realizuojami, kas atitinkamai gali būti stabdžiu bendros visuomenės sparčiam vystymuisi.

Tyrimo problema. Intelektinės nuosavybės santykius aukštosiose mokyklose reguliuojantys nacionaliniai, tarptautiniai ir Europos Sąjungos teisės aktai yra labai abstraktūs, nemažai aukštųjų mokyklų šiuo metu yra intelektinės nuosavybės politikos kūrimo kelio

pradžioje (tame tarpe ir Lietuvos aukštosios mokyklos), todėl teisę įgyvendinantys subjektai susiduria su daugeliu neišspręstų klausimų, tokių kaip sunkumai paskirstant aukštosios mokyklos, kūrėjo, kitų subjektų teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos rezultatų, kurie buvo sukurti vykdant darbo funkcijas ir už jų ribų, papildomai pasinaudojant universitetams priklausomais ištekliais; nustatant kūrėjo atlyginimą už sukurtą intelektinės veiklos rezultatą, teisės į kurį priklausytų universitetui, kyla klausimas, ar jis turi būti papildomai atlygintinas, jeigu tokia veikla numatyta pagal darbo funkcijas, o jeigu universitetas nusprendžia komercializuoti produktą ir t. t.

Tyrimo objektas. Intelektinės nuosavybės teisės institutas aukštosiose mokyklose ir jo teisinis reglamentavimas.

Tyrimo tikslas. Nustatyti ir atskleisti intelektinės nuosavybės įgyvendinimo politikos aspektus aukštosiose mokyklose, priemones, kurių imasi aukštosios mokyklos siekiant efektyvaus akademinės bendruomenės narių teisių realizavimo intelektinės nuosavybės srityje, išanalizuoti priežastis, dėl kurių aukštosios mokyklos Lietuvoje negali pilnai įgyvendinti intelektinės nuosavybės teisių, pateikti išvadas dėl intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo Lietuvos aukštosiose mokyklose.

Tyrimo uždaviniai. Magistro baigiamajame darbe keliami šie uždaviniai:

- išanalizuoti intelektinės nuosavybės instituto aukštosiose mokyklose pagrindinius sudedamuosius elementus, subjektus, objektus ir nustatyti prioritetus bei jų tarpusavio santykius aukštųjų mokyklų veikloje;
- išanalizuoti nacionalinius, Europos Sąjungos ir tarptautinius teisės aktus, kurie reglamentuoja intelektinės nuosavybės santykius aukštosiose mokyklose, tame tarpe ir teisės įgyvendinimo srityje;
- išanalizuoti, kokiais vidiniais teisės aktais naudojasi aukštosios mokyklos įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises;
- nustatyti problemas, su kuriomis susiduria aukštosios mokyklos ir akademinė visuomenė, įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises;
- atliktos analizės pagrindu suformuluoti pagrįstas išvadas dėl intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo aspektų aukštosiose mokyklose.

Tyrimo metodai. Tiriant pasirinktą objektą, itin svarbu tinkamai pasirinkti tyrimo metodus, kadangi tai leidžia geriau pasiekti tikslą ir iškeltus uždavinius. Siekiant įgyvendinti magistrinio darbo uždavinius, baigiamajame darbe bus naudojami teoriniai, empiriniai, loginiai – analitiniai metodai. Teorinis tyrimo metodas naudotas tiriant mokslinės literatūros šaltinius bei norminius teisės aktus, atskleidžiant svarbiausius tiriamos problemos klausimus, susijusius su intelektinės nuosavybės teisių objektų, aktualių aukštosios mokykloms, apibrėžimu, taip pat nustatant intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose veikiančius subjektus, apibrėžiant juos ir suskirstant t. t. grupėmis. Empirinis tyrimo metodas buvo naudojamas analizuojant Lietuvos aukštųjų mokyklų veiksmų rezultatus, pasiektus įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises, tiriant problemas, su kuriomis susiduria Lietuvos universitetai, norėdami komercializuoti sukurtus objektus, norėdami aktyviai dalyvauti žinių perdavimo procesuose. Loginiu – analitiniu metodu buvo naudojama analizuojant įvairių institucijų teisės aktus, jų svarbą ir įtaką intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimui universitetuose, nustatant kiek konkrečiai jie padeda aukštosios mokykloms kelyje į darnų šių teisių įgyvendinimą. Apibendrinimų metodas magistro baigiamajame darbe buvo panaudotas surinktai medžiagai apibendrinti bei išvadoms suformuluoti.

Tyrimo šaltiniai. Šiame tyrime naudotos literatūros esminį pagrindą sudaro teisės norminiai aktai. Autoriaus manymu, svarbiausiais norminiais teisės aktais paminėtini Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas¹, apibrėžiantis aukštųjų mokyklų akademinės bendruomenės narius, t. y. autoriaus analizuojamus intelektinės nuosavybės teisių subjektus, taip pat nustatantis universitetų turtines teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos rezultatų, sukurtų pagal darbo funkcijas, pasitelkiant universitetams priklausančią įrangą ir t. t.; Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas², apibrėžiantis autorių teisių ir gretutinių teisių objektus, nustatantis autorių turtinių teisių paskirstymą tarp kūrėjo ir darbdavio, taip pat išimtinai autoriui priklausančias neturtines teises; Lietuvos Respublikos patentų įstatymas³, apibrėžiantis pramonės teisių objektus, ir iš jų sukūrimo atsirandančių teisių paskirstymą tarp išradimo autoriaus ir darbdavio; Europos Komisijos rekomendacija⁴ dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso, ir jos pagrindu Lietuvos Respublikos švietimo ministro patvirtintos rekomendacijos aukštosios mokykloms, nustatančios gaires teisių, atsirandančių iš intelektinės

---

¹ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009, Nr. 54-2140.

² Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

³ Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

⁴ Europos Komisijos 2008 m. balandžio 10 d. rekomendacija dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso, Nr. 2008/416/EB. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:146:0019:0024:LT:PDF>

veiklos rezultatų, valdymo, naudojimo ir disponavimo klausimais. Taip pat, svarbiais tyrimo šaltiniais autorius laiko Lietuvos aukštųjų mokyklų vidinius teisės aktus, t. y. statutus, apibrėžiančius akademinės bendruomenės narius ir jų teises bei pareigas, taip pat universitetų nuostatus, reglamentuojančius darbuotojų bei studentų sukuriamos intelektinės nuosavybės teisių valdymo ir žinių perdavimo nuostatus ir procedūras.

Taip pat, autorius teorinėje tyrimo dalyje, taip pat apibrėžiant intelektinės nuosavybės teisių objektus aukštosiose mokyklose, naudojami intelektinės nuosavybės teisių srityje specializuojančių mokslininkų darbai. Iš Lietuvos autorių, verta paminėti V.Mizaro mokslinius straipsnius intelektinės nuosavybės teisių srityje, R.Birštono, D.Klimkevičiūtės ir kt. (2010) darbus, užsienio autorių A. L. Monotti ir S.Ricketson (2003) darbus, kurių dėka autorius apibrėžė tiriamojo darbo nagrinėjimo sritį ir kuriais pasirėmė apibrėždamas aukštosiose mokyklose kuriamus intelektinės nuosavybės objektus.

Išsamus naudotos literatūros sąrašas pateikiamas darbo pabaigoje.

1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ BENDROJI CHARAKTERISTIKA

„...Plačiaja prasme, intelektinė nuosavybė reiškia įstatymo įtvirtintas teises, kurios yra intelektinės veiklos pramonės, mokslo, literatūros ir meno srityje rezultatas...“⁵ – taip intelektinę nuosavybę apibrėžia Pasaulinė Intelektinės Nuosavybės Organizacija (toliau tekste – PINO). Vis tik, reikia pripažinti, kad intelektinės veiklos rezultatai ne visada bus laikomi intelektinės nuosavybės objektais. Mintyse sukurtas vaizdas, kilęs galvoje kaip smegenų darbo rezultatas yra žmogaus intelektinės veiklos rezultatas⁶. Tol, kol autoriaus idėjos, vaizdai, mintys egzistuoja tik kaip jo kūrybinis sumanymas, jie negali būti kitų žmonių suvokti, ir, tik vėliau, materializuojami tam tikrais būdais, jie tampa saugomais išimtinių teisių objektais, t. y. intelektinės nuosavybės objektais, tačiau tik tuo atveju, jeigu atitinka intelektinės nuosavybės teisių objektų sąrašą ir patenkina įstatymų nustatytus reikalavimus.

Visuomeninę reikšmę ir apsaugą gauna tie kūriniai, kurie yra išreikšti tam tikra objektyvia forma, nepaisant jų meninės vertės:

- rašytinė (rankraštis, mašinraštis ir t. t.);
- sakytinė (viešas atlikimas, viešas sakymas ir t. t.);
- garso, vaizdo įrašas (mechaninis, magnetinis, skaitmeninis, optinis ir t. t.);
- atvaizdai (piešinys, eskizas, paveikslas, planas, brėžinys ir t. t.);
- trimatė (skulptūra, modelis, maketas, statinys ir t. t.);
- ir t. t.

Su intelektinės nuosavybės objektais susijusios teisės yra charakterizuojamos 4 požymiais:

- Jos yra apribotos galiojimu laiko atžvilgiu – įstatymais nustatomi tikslūs teisių galiojimo terminai, kuriems pasibaigus intelektinės nuosavybės objektai gali būti nevaržomai naudojami ir fiziniiais, ir juridiniais asmenimis.
- Jos galioja tam tikroje teritorijoje, nurodytoje teisę nustatančiuose dokumentuose. Vadinasi, kiekviena valstybė pati nustato ir apsaugo intelektinės nuosavybės kūrinius, savarankiškai pasirinkdama apsaugos ir pripažinimo ribas.

⁵ Введение в интеллектуальную собственность. – Ženeva, 1998, P.3.

⁶ Н. А. Курочка. Основы управления интеллектуальной собственностью. – Gardinas, 2009, P. 5.

- Jos yra išimtinės – tai reiškia, kad jų turėtojams leidžiami bet kokie įstatymų numatyti veiksmai su galimybe uždrausti tretiesiems asmenims tokius pačius veiksmus be teisių turėtojo sutikimo.
- Yra absoliučios – veikia automatiškai prieš bet kurį asmenį, bandantį pasinaudoti intelektinės nuosavybės objekto teisių turėtojui priklausančiomis teisėmis be jo leidimo.

1.1. Intelektinės nuosavybės teisių sistemos Lietuvoje samprata, objektų ypatumai, tikslai

Lietuvos Respublikos teisės aktai nepateikia vienareikšmio intelektinės nuosavybės teisių sistemos apibrėžimo, todėl, analizuojant mokslinius ir teisinius šaltinius, autorius daro išvadą, kad intelektinės nuosavybės teisių sistema Lietuvoje – tai visuma teisės normų, įtvirtintų Lietuvos teisės aktuose, reguliuojančių su intelektine veikla susijusius santykius.

Lietuvos intelektinės nuosavybės teisių sistemą, sąlyginai galima suskirstyti į šiuos institutus (kai kurie iš jų gali būti sujungti į vieną institutą):

- Autorių teisė – teisės normų visuma, reguliuojanti visuomeninius santykius, atsirandančius kuriant ir naudojant mokslo, literatūros ir meno kūrinius;
- Patentų teisė – visuma teisės normų, reguliuojančių turtinius, ir su jais susijusius asmeninius neturtinius, santykius, atsirandančius sukuriant ir naudojant išradimus, naudinguosius modelius ir pramoninius pavyzdžius;
- Prekių ženklų teisė;
- Dizaino teisė;

Žmogaus kūrybinės veiklos rezultatai yra intelektinės nuosavybės objektai, sukurti mokslinės, projektinės arba gamybinės veiklos procese ir saugomi teisės aktų nustatyta tvarka valstybės teritorijoje. Šiai dienai visuotinai pripažinta, kad intelektinės nuosavybės teisių institutą sudaro dvi pagrindinės grupės: autorių teisė ir pramoninė nuosavybė. Pirmajai grupei priskiriami originalūs literatūros, muzikos, meno, fotografijos ir kinematografijos kūriniai⁷. Tuo tarpu antrosios grupės sudėtyje yra išradimų patentai, naudingieji modeliai, pramoninis dizainas, prekių ženklai, paslaugų ženklai, firmų vardai ir kilmės nuorodos arba kilmės vietos pavadinimai, taip pat apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos⁸.

Intelektinės nuosavybės objektus iš kitų nuosavybės objektų išskiria tokios savybės:

⁷ Sąrašas pateiktas remiantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatomis.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

⁸ Pramoninės nuosavybės objektų sąrašas pateiktas pagal 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo 1 straipsnio 2 dalies nuostatas // Valstybės žinios, 1996, Nr.: 75-1796.

– Visi intelektinės nuosavybės objektai yra tiesioginiai ir betarpiški protinės veiklos rezultatai ir žmogiškojo talento reiškiniai mokslo, technikos, literatūros ir meno srityje. Būtent dėl to, tokio pobūdžio nuosavybė vadinama intelektine.

– Intelektinės veiklos rezultatai, kaip ir visi kiti žmogaus darbo produktai, turi ekonominį vertinimą. Jie gali būti darbo sutarčių, pirkimo-pardavimo sutarčių, teisių perleidimo kitiems subjektams, t. y. ne autoriams ir išradėjams, sutarčių objektais.

– Intelektinės veiklos produktai tampa tam tikros informacijos laikmenomis. Tai – techninių uždavinių nauji sprendimai (išradimai, pramoniniai pavyzdžiai), duomenys apie prekės pagaminimo vietą ir t. t. Pati informacija yra nematerialaus pobūdžio, ir, tik išreikšta objektyvia forma, gali būti įtraukta į civilinę prekių apyvartą kaip intelektinė nuosavybė.

– Daugelis intelektinės veiklos objektų, būdami kūrybinio darbo rezultatais, turi autorius (išradėjus), kurių vardai lydi šiuos objektus.

– Intelektiniai produktai yra nematerialaus pobūdžio, priešingai negu daiktinių teisių objektai. Ir kaip visi nematerialūs objektai, neturintys natūralios formos, intelektinės veiklos rezultatai gali senti tik morališkai.

Pažymėtina, kad objektyvi kūrinio forma negali būti tapatinama su materialia jo išraiška, kadangi tam, kad tam tikras autoriaus kūrinys taptų autorių teisių objektu, nėra būtina suteikti kūriniai materialią išraišką – saugomi ir neįrašyti ar kitokiu būdu materialia forma neužfiksuoti kūriniai⁹.

Intelektinės nuosavybės turinys irgi pasižymi specifiškumu. Greta turtinių teisių, intelektinės nuosavybės turėtojas turi dar ir moralines – neturtines teises, ir būtent iš jų yra kildinamos turtinės teisės. Tai yra esminis intelektinės nuosavybės teisės skirtumas, lyginant ją su teisėmis į materialią nuosavybę¹⁰. Tokiu būdu, intelektinės nuosavybės turėtojas gali perleisti kitiems asmenims turtines teises į intelektinės nuosavybės objektus, neperleisdamas savo neturtinių teisių, tuo tarpu asmuo, įsigijęs intelektinę vertybę gali ją vartoti ir naudoti.

Teoriškai, svarbiausias intelektinės nuosavybės teisės tikslas – sureguliuoti ir apsaugoti intelektinės nuosavybės objektus, tokiu būdu sudarant sąlygas išradėjams/kūrėjams kontroliuoti savo išradimų/kūrinių panaudojimą ir apsaugoti juos nuo kitų žmonių kėsimosi, o naudotojams ir vartotojams – nepažeidžiant kūrėjų teisių nevaržomai naudoti intelektinės veiklos produktus.

⁹ Н. А. Курочка. Основы управления интеллектуальной собственностью. – Gardinas, 2009, P. 6-8.

Taip pat žr. R. Birštonas, D. Klimkevičiūtė ir kt. Intelektinės nuosavybės teisė. – Vilnius, Registrų centas, 2010, P. 100-104.

¹⁰ V. Mizaras. Teisė į intelektinę nuosavybę žmogaus teisių sistemoje//Asmeninės neturtinės teisės ir jų gynimas. Mokslinės konferencijos, skirtos Vilniaus universiteto doc. dr. Alfonso Vileitos septyniiasdešimtmečiui, medžiaga. – Vilnius, 2001, P. 116.

Be to, turi būti užtikrinama, kad autoriaus pastangomis neteisėtai nepasinaudotų kiti asmenys ir negautų iš to nepelnytos naudos. Šiems tikslams pasiekti buvo sukurti teisės aktai, nustatantys, griežtinantys ir apribojantys intelektinės nuosavybės subjektų teises. Tačiau, per kelerius pastaruosius metus, smarkiai pakitus technologijoms, pakito ir intelektinės nuosavybės teisės taikymo aplinka, o galiojantys teisės aktai tai aplinkai netinka. Taigi, realūs intelektinės nuosavybės teisės tikslai turėtų atrodyti kitaip: intelektinės nuosavybės teisė turėtų skatinti kūrybą ir inovacijas, suteikiant galimybę autoriams/išradėjams gauti atlygį už savo darbą, atverti naujas galimybes kūrimui. Šiuo atveju, atsiranda didesnės investavimo galimybės, kas be abejo tik į naudą patiems kūrėjams¹¹.

---

¹¹ Plačiau žr. Europos Komisijos 2011 m. gegužės 24 d. priimtą Intelektinės nuosavybės teisių strategiją kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti. Nr. IP/11/630, Briuselis. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/630&format=PDF&aged=1&language=LT&guiLanguage=en>

1.2. Intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose samprata, reikšmė, tikslai

Vis daugiau suinteresuotumo pastaraisiais metais sulaukia intelektinė nuosavybė santykyje su aukštuoju išsilavinimu. Greičiausia, didesne dalimi šis dėmesys priklauso intelektinės nuosavybės institutui bendrai. Tačiau, dalis dėmesio, be abejo, priklauso ir pačioms aukštosioms mokykloms, turinčioms ypatingą statusą. Pirmiausia, aukštoji mokykla yra didelės apimties medžiagos, kuri yra apsaugota autorių ir kitų intelektinės nuosavybės formų teisėmis, vartotoja, ir, antra, potenciali mokslinių tyrimų ir mokymo medžiagos vertingų teisių savininkė¹². Svarbu nustatyti pagrindinius intelektinės nuosavybės teisių tikslus aukštųjų mokyklų srityje ir atskleisti kokią reikšmę turi ši unikali teisės šaka, kurios dėka universitetai ne tik atlieka savo pagrindinius uždavinius, bet ir teoriškai turi galimybę verstis universiteto viduje sukurtų produktų komercializavimu¹³.

Santykiai, tarp intelektinės nuosavybės subjektų Lietuvos aukštosiose mokyklose, susiklostantys kuriant intelektinės veiklos rezultatus, įgyjant, perduodant, apsaugant su šiais objektais susijusias teises sudaro visumą intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose. Aukštosiose mokyklose intelektinės nuosavybės teisių srityje veikiančių subjektų ratas yra itin platus, o kuriami intelektinės veiklos rezultatai apima beveik visą intelektinės nuosavybės objektų spektrą, pradedant nuo straipsnių ir baigiant prekių ženklais. Kadangi ir subjektų ir objektų ratas yra labai didelis, tarp jų susiklosto įvairūs turtiniai ir asmeniniai neturtiniai teisiniai santykiai.

Pagrindiniai ir svarbiausi intelektinės nuosavybės teisių tikslai Lietuvos aukštosiose mokyklose netiesiogiai išplaukia iš mokslo ir studijų misijos¹⁴:

- Intelektinės nuosavybės teisė padeda užtikrinti šalies visuomenės, kultūros ir ūkio klestėjimą per intelektinės nuosavybės teisių normų įgyvendinimą universitetuose;
- Intelektinės nuosavybės teisės dėka tenkinamas prigimtinis pažinimo troškimas – žinių gavimas, kaupimas ir perdavimas visuomenei, taip pat siekiama mokslinio ir kūrybinio tobulėjimo, nepažeidžiant intelektinės nuosavybės kūrėjų teisių, ir tuo pačiu tam tikrais atvejais apribojant kūrėjų teisės informacijos, mokymo ir kitais teisiškai pagrįstais tikslais;

¹² Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo VIII skyriaus nuostatų pagrindu.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009, Nr. 54-2140.

¹³ Komercializavimas – tai technologijos vertimas į materialų produktą, kai technologijos pirkėjas investuoja į produkto kūrimą bei pardavimą. Komercializavimo procese dalyvauja ir kūrėjas, kadangi šis procesas reikalauja techninio palaikymo. Apibrėžimas pateiktas iš knygos „Intelektinės nuosavybės apsauga idėjos realizavimui ir komerciniam panaudojimui. Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas, 2010, P. 14.

¹⁴ Įstatymo preambulė.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009, Nr. 54-2140.

– remiama ir palaikoma integracija į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę bendradarbiaujant su užsienio intelektinės nuosavybės kūrėjais, vykdant tarptautinius mokslinius tyrimus, patentuojant bendrai sukurtus išradimus ir t. t.

Tokiu būdu, darni mokslo ir studijų sistema grindžia žinių visuomenės plėtotę, žiniomis grįstos ekonomikos stiprėjimą ir darnų šalies vystymąsi, dinamišką ir konkurencingą šalies ūkio gyvenimą, socialinę ir ekonominę gerovę; ugdo kūrybingą, išsilavinusią, orią, etiškai atsakingą, pilietišką, savarankišką ir verslią asmenybę, puoselėja civilizacinę Lietuvos tapatybę, palaiko, plėtoja ir kuria šalies ir pasaulio kultūros tradicijas intelektinės nuosavybės teisių reguliavimo ir įgyvendinimo aukštosiose mokyklose pagalba.

Autoriaus manymu, yra svarbūs intelektinės nuosavybės teisių uždaviniai Lietuvos aukštosiose mokyklose:

– Universitete sukuriamų intelektinės veiklos rezultatų autorystės nustatymas. Lietuvos teisės aktuose intelektinės nuosavybės srityje¹⁵ yra nustatyta, kad teisės į produktą atsiranda jį sukūrus. Intelektinės nuosavybės teisių pripažinimas skatina autorių kurti naujus intelektinės veiklos produktus.

– Universitete sukurtų intelektinės nuosavybės objektų naudojimo užtikrinimas ir nustatymas. Pvz., Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nustatomos atskirų kūrinių naudojimo sąlygos ir subjektai turintys teises naudoti kūrinius. Verta paminėti, kad intelektinė nuosavybė šiuo metu tampa komercinių sandorių dalyku, turinčiu tam tikrą ekonominę vertę, todėl toks intelektinės nuosavybės teisių sureguliuojimas yra būtinas norint realizuoti abiejų sandorio šalių teises (universiteto ir intelektinės veiklos rezultato pirkėjo).

– Turtinių teisių sureguliuojimas ir paskirstymas priklausomai nuo aplinkybių, kuriose buvo sukurtas produktas. Autorius jau minėjo skirtumus tarp turtinių ir asmeninių neturtinių teisių. Turtinės teisės gali būti perleidžiamos kitiems asmenims (universitetas perleidžia turtines teises į darbuotojo sukurtą produktą tretiesiems asmenims pagal sutartis), saugomos terminuotą laiką. Tuo tarpu asmeninės neturtinės teisės priklauso autoriui, saugomos neterminuotai, nesvarbu ar intelektinės veiklos rezultatas buvo sukurtas vykdant darbo funkcijas.

– Intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir gynimas. Pažeidus intelektinės nuosavybės teises, Lietuvos teisės aktuose intelektinės nuosavybės objektų kūrėjams, teisių

---

¹⁵ 2 str. 5 p. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598. Taip pat, 2 str. 7 p. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

turėtojams numatytas jų pažeistų teisių gynimas, o pažeidėjams numatoma civilinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė¹⁶.

Daugeliui universitetų dar visai neseniai „gyvenusių“ administracinės-komandinės sistemos sąlygose, šiuo metu tenka susidurti su savo intelektualio potencialo išsaugojimo ir komercinio panaudojimo problemomis realiose ir sunkiose rinkos sąlygose. Tačiau, tam, kad vidinis mokslo ir mokymo proceso potencialas būtų naudojamas efektyviai, būtina sukurti atitinkamas sąlygas ir valdymo mechanizmus, kurie universitetų mokslinius rezultatus atvertų visuomeniniam ir komerciniam panaudojimui ir pritaikymui. Intelektinės nuosavybės objektų pripažinimas prekėmis ir komercinių santykių objektais, tam tikra prasme sąlygoja, kad universitetas, būdamas mokslinių išradimų ir tyrinėjimų institucija, įgauna naują funkciją kaip specifinės prekės – intelektinės nuosavybės – „gamintojas“. Šios aplinkybės kardinaliai keičia universiteto veiklos mechanizmą ir vaidmenį intelektinės nuosavybės srityje, nukreipiant veiklą į galutinių komercinių rezultatų siekimą.

Intelektinės nuosavybės teisė Lietuvos aukštosiose mokyklose turi didelę reikšmę. Visų pirma, intelektinės nuosavybės teisės pagalba yra sureguliuojami intelektinės veiklos objektų kūrimo, naudojimo santykiai. Antra, nemažą reikšmę turi intelektinės nuosavybės teisių subjektų, veikiančių aukštosios mokyklos srityje nustatymas. Trečia, intelektinės nuosavybės teisės normos nustato ar iš intelektinės veiklos rezultatų atsiradusios turtinės teisės priklauso aukštajai mokyklai, ar jų kūrėjams. Ketvirta, šios teisės normos nustato sklandų teisių įgyvendinimą ir gynimą aukštosiose mokyklose ir už jos ribų.

---

¹⁶ Prekių ženklų įstatymo 10 skirsnio „Ginčų nagrinėjimas. Teisių gynimas“ nuostatos.

Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2844.

Taip pat, Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo VI skyriaus „Autorių teisių, gretutinių teisių ir *sui generis* teisių gynimas“ nuostatos.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

Taip pat, Patentų įstatymo 7 skirsnio „Ginčų nagrinėjimas. Teisių gynimas“ nuostatos.

Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

2. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ ĮGYVENDINIMO AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE SPECIFIKOS ANALIZĖ

Lietuvos Respublikoje šiuo klausimu, deja, nėra pasakyta daug, visos šalies mastu yra mažai kalbama apie intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimą universitetuose, bet, vis dėlto, tam tikri postūmiai vyksta, atkreipiamas dėmesys į konkrečius intelektinės nuosavybės objektus, į problemas, kylančias bandant įgyvendinti intelektinės nuosavybės teises, sudaromas bendras intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo universitetuose vaizdas, ir politika šiuo klausimu palaipsniui formuojama.

Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimas Lietuvos aukštosiose mokyklose yra susijęs su objektais, subjektais ir juos siejančiais santykiais, kurių reguliavimą numato Lietuvos, o kartais ir Europos Sąjungos bei tarptautinių teisės aktų, normos¹⁷. Kadangi universitetuose kuriamų intelektinės nuosavybės teisių objektų yra tikrai nemažai, kūrimo procese dalyvauja ne tik universiteto darbuotojai, bet ir studentai, kviestiniai dėstytojai, o tam tikrais atvejais universitetai dalyvauja bendruose moksliniuose tyrimuose su trečiaisiais asmenimis, santykiečiai susiklostantys intelektinės nuosavybės įgyvendinimo srityje pasižymi įvairumu. Santykiuose dalyvaujantys subjektai susiduria su daugeliu problemų, susijusių su kūrinų autorizavimu, su teisėmis, atsirandančiomis sukūrus kūrinį, kokios yra teisių įgijimo, perdavimo sąlygos. Tuo pačiu universitetas išsprendžia klausimus¹⁸, susijusius su aukštųjų technologijų prekių kūrimu, mokslo ir technikos srityse teikiamomis paslaugomis, patentų ir kitų išimtinių teisių įsigijimu, *know-how* sukūrimu ir išsaugojimu, o taip pat kvalifikuotu turimos intelektinės nuosavybės disponavimu, siekiant jos efektyvaus panaudojimo. Universitetas, įgyvendindamas intelektinės nuosavybės teises, sudaro palankias sąlygas sąžiningo balanso nustatymui tarp intelektinės nuosavybės teisių subjektų, dalyvaujančių jos teisinėje apsaugoje ir disponavime, ir, svarbiausia, autorių teisių realizavime, siekiant gauti atlyginimą už jų kūrybinę veiklą, kas palankiai įtakoja kuriamų intelektinės nuosavybės objektų, orientuotų į rinkos poreikius, mastą.

---

¹⁷ Toliau darbe autorius analizuoja atskirus Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos ir tarptautinius teisės aktus, aktualius intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo sričiai universitetuose. Kaip pavyzdį, galima nurodyti Sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba. Prieiga per internetą [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223\(17\):LT:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223(17):LT:PDF);

Berno konvenciją // Valstybės žinios, 1995-05-16, Nr. 40-988;

Europos Komisijos rekomendaciją dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:146:0019:0024:LT:PDF>.

¹⁸ Pvz., Mykolo Romerio universiteto statuto 12 p. teigiama, kad universitetas skatina mokslo ir technologijų pažangą, plėtoja fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimus, vykdo moksliniais tyrimais pagrįstą praktinę ekspertinę veiklą, tenkinančią žmogaus, visuomenės ir valstybės poreikius ir t. t.

Lietuvos Respublikos Seimo 2009 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. XI-411 „Dėl Mykolo Romerio universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2009-07-30, Nr. 90-3838.

Prieš pradedant analizuoti aukštųjų mokyklų veiklą intelektualės nuosavybės įgyvendinimo srityje, autoriaus manymu, svarbu išskirti šios srities specifika ir ypatumus:

- intelektualės nuosavybės teisės įgyvendinamos universitete kaip teisinių ir ekonominių santykių visuma, lanksčiai reaguojanti į tikslinių nustatymų, teisinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimus;

- nustato ir atspindi universiteto požiūrį į intelektualės nuosavybės, sukurtos universiteto ir jo struktūrinių padalinių darbuotojų atliekant tarnybines pareigas, darbdavio gautus konkrečius uždavinius, išsaugojimo ir komercializavimo problemas, o taip pat požiūrį į intelektualę nuosavybę, teises į kurią universitetas įsigijo sutarties pagrindu;

- užtikrina teisinius ir turtinius aukštosios mokyklos interesus sutartyse su trečiaisiais asmenimis dėl intelektualės nuosavybės objektų¹⁹, o taip pat naujų juridinių asmenų²⁰, kurių dalyvis yra universitetas, steigiamuosiuose dokumentuose;

- įgyvendinant intelektualės nuosavybės teises, sukuriama būtina sąlyga universiteto kuriamų projektų patentinio grynumo užtikrinimui ir eliminuojant neteisėto trečiųjų asmenų intelektualės nuosavybės naudojimosi galimybes;

- numato universiteto pareigą ne tik palaikyti mokslinių tyrimų įgyvendinimą, bet ir užtikrinti jų rezultatų teisei apsaugai ir praktiniam komerciniam realizavimui būtinas sąlygas;

- užtikrina universiteto ir darbuotojų-kūrėjų interesų pusiausvyrą²¹, nustatant efektyvias skatinimo priemones už universitetui sukurtus intelektualės nuosavybės objektus, o taip pat sąžiningą mokėjimų tarp universiteto, jo struktūrinio padalinio ir autorių paskirstymą už objektų licencijų pardavimą.

Taigi, kaip matoma iš aukščiau išdėstyto, įgyvendinant intelektualės nuosavybės teises, aukštosiose mokyklose reikia sukurti vientisą struktūrizuotą veiklos procesą, nustatanti intelektualės nuosavybės teisių paskirstymą tarp mokslo ir studijų institucijos, jos darbuotojų bei kitų šioje veikloje dalyvaujančių subjektų, nustatyti intelektualės nuosavybės komercializavimo būdus ir priemones, užtikrinti intelektualės veiklos rezultatų sklaidą, spręsti konfliktus tarp kūrėjų

---

¹⁹ Autoriaus pateikta išvada remiantis Mokslo ir studijų įstatymo 82 str. 4 p.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009-05-12, Nr. 54-2140.

²⁰ Autoriaus pateikta išvada remiantis Kauno technologijos universiteto statuto 17 str. 17 p.

Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarimas Nr. XI-1194 „Dėl Kauno technologijos universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2010-12-09, Nr. 144-7364.

²¹ Autoriaus pateikta išvada remiantis Mokslo ir studijų įstatymo 82 str. 3 p.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009-05-12, Nr. 54-2140.

ir aukštųjų institucijų, ir, svarbiausia, aukštųjų mokyklų darbuotojai ir studentai turi būti skatinami kurti intelektualinės veiklos produktus.

2.1. Intelektinės nuosavybės teisių objektai aukštosiose mokyklose

Lietuvos Respublikos aukštųjų mokyklų viduje kuriamų intelektualinės nuosavybės objektų sąrašas yra labai platus ir įvairus. Vienas iš pagrindinių šiame darbe nagrinėjamų objektų yra būtent intelektualinės veiklos objektai, todėl būtina juos ne tik paminėti, bet ir apibrėžti, tokiu būdu kituose darbo skyriuose konkretizuojant jų specifinį disponavimą, su juo susijusius įgyvendinimo ribojimus ir perdavimo aspektus. Toliau bus pateikti ir apibrėžti svarbiausi intelektualinės nuosavybės objektai.

Priklausomai nuo aukštosios mokyklos mokslinių tyrimų kryptių, skiriasi ir joje kuriamų intelektualinės nuosavybės objektų spektras. Pvz., technologijų srityje specializuojančioms aukštosioms mokykloms, tokioms kaip Kauno technologijos universitetas, Klaipėdos universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilniaus universitetas, Šiaulių universitetas yra aktualus intelektualinės nuosavybės teisių įgyvendinimas, susijęs su pramoninės nuosavybės objektais – išradimų patentais, naudingaisiais modeliais, pramoniniu dizainu, prekių ir paslaugų ženklais, puslaidininkinių gaminių topografijomis²².

Išradimai – tai aukštosios mokyklos darbuotojo techninės kūrybos rezultatai: objektai, procesai ar būdai, kurie nebuvo žinomi iki tol. Dažniausiai jie kyla iš mokslinių tyrimų, atliktų universitetų medicinos, inžinerijos ir gamtos mokslų fakultetuose. Daugeliu atvejų jie yra bendrai universiteto ir kartais jo personalo, vyriausybės ir pramonės įmonių lėšomis atliktų mokslinių tyrimų produktas²³. Patentas – išradimų apsaugos forma – juridinis dokumentas, patvirtinantis išradimo autorystę ir patento savininko išimtinę teisę tuo išradimu disponuoti²⁴. Patentą išduoda nacionalinės ar tarptautinės patentų tarnybos. Kiekvienos technikos srities išradimai yra patentabilūs, jeigu jie yra nauji, išradimo lygio ir gali būti pritaikomi pramonėje. Remiantis Patentų įstatymo išradimų apsaugai skirtu skirsnio nuostatomis, išradimais nelaikomi atradimai, mokslo teorijos ir matematiniai metodai, gaminių išoriniai vaizdai, žaidimų, intelektualinės arba ūkinės veiklos planai, taisyklės ir būdai, taip pat kompiuterių programos,

²² Pvz., Vilniaus universiteto mokslinės veiklos nuostatų 8 str. yra pateiktas nebaigtinis pramoninės nuosavybės objektų, kuriamų universitete sąrašas. Prieiga per internetą www.vu.lt/site_files/MoS/M.v.%20nuostatai.doc

²³ Pvz., Kauno technologijos universiteto akademinio reguliavimo 36 str. teigiama, kad moksliniai tyrimai Universitete finansuojami iš įvairių šaltinių: iš valstybės biudžeto lėšų, skiriamų baziniam finansavimui ir Universiteto darbuotojų moksliniam aktyvumui skatinti, iš valstybinio mokslo ir studijų fondo bei kitų tikslinės paskirties valstybės biudžeto lėšų, iš lėšų, gaunamų iš Lietuvos bei užsienio valstybių subjektų užsakymų, taip pat tarptautinių programų, projektų ir fondų. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/akademinis_reguliaminas.pdf

²⁴ Apibrėžimas pateiktas pagal Kauno technologijos universiteto patentams skirtą informacinį biuletinį. Prieiga per internetą http://internet.unib.ktu.lt/chemija_lt/patentai.htm

informacijos teikimo būdai, natūralioje aplinkoje esantis žmogaus kūnas ar jo elementas, įskaitant geno seką ar jos dalis, bet kuriais jo formavimosi ir raidos etapais. Patentabilūs išradimai laikomi svarbiausiais iš visų intelektinės nuosavybės objektų, kurių universitetuose. Išradimas, kurio netikslinga patentuoti, gali būti saugomas komercinės paslapties pavidalu. Išradimų patentų objekto aktualumą universitetuose, autoriaus nuomone, patvirtina Kauno technologijos universiteto pavyzdys: 2011 m. Lietuvos Respublikos valstybiniam patentų biurui paduota viena Universiteto mokslininkų patentinė paraiška Lietuvos Respublikos patentui gauti, šiai dienai tebegalioja keturiolika Lietuvos Respublikos patentų²⁵. Išradimai gali būti registruojami ne tik kaip patentai, bet ir kaip naudingieji modeliai. Naudingasis modelis yra panašus į patentą, jis pasižymi naujumu ir pramoniniu pritaikomumu, tačiau nereikalaujama griežtų išradimo lygio ar neakivaizdumo kriterijų. Naudingieji modeliai paprastai yra taikomi mažiau sudėtingiems arba trumpesnės komercinės gyvavimo trukmės išradimams. Jų gavimo procedūra yra paprastesnė nei gauti patentą, taip pat pigesnė. Naudingieji modeliai ir nacionaliniai patentai, suteikti valstybių narių, kurios neatlieka nuodugnaus išradimo vertinimo – greitesnis apsaugos kelias. Tačiau jie gali būti vertinami kaip žemesnės kokybės teisės nei išnagrinėti patentai²⁶.

Puslaidininkinio gaminio topografija – tarpusavyje susijusių piešinių, perteikiančių puslaidininkinio gaminio sluoksnių erdvinį išdėstymą, visuma²⁷. Kauno technologijos universiteto Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatuose²⁸ įtvirtintas puslaidininkinio gaminio topografijos apibrėžimas numato, kad kiekvienas piešinys turi atitikti visą sluoksnio vaizdą (ar jo dalį). Piešinį gali sudaryti standartiniai žymėjimo simboliai, įvairūs sutartiniai ženklai ir kiti grafiniai vaizdai. Šie integriniai grandynai yra svarbūs šiuolaikinės visuomenės produktai, atliekantys daugybę funkcijų visose ekonominio gyvenimo srityse. Jie gali būti sudaryti kaip silicio formos ROM, EPROM arba OTPROM²⁹ plokštelės³⁰, vėliau inkorporuotos kaip atminties įrenginiai į kompiuterius. Jie yra neatskiriama implantuojamų

²⁵ Kauno technologijos universiteto 2011 m. veiklos ataskaitos duomenys. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/ra_2012_.pdf

²⁶ Naudingojo modelio apibrėžimas ir specifiška pateikti remiantis Europos Komisijos komunikato 2008 liepos 16 d. Europos parlamentui, tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui - Europos pramoninės nuosavybės teisių strategijos nuostatais, Nr. KOM(2008) 465. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:lt:PDF>

²⁷ Apibrėžimas pateiktas pagal Puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymo 2 str. 2 p. Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 59-1655.

²⁸ Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/Mokslas/a-360_ktu_intelektines_nuosavybes_valdymo_ir_ziniu_perdavimo_nuostatai_.doc

²⁹ ROM – skaitomoji išliekančioji atmintis, kuri lieka išjungus įrenginio maitinimą; EPROM – perprogramuojama skaitomoji atmintis informacijos užrašymui; OTPROM – panaši į EPROM, tačiau sudėtyje neturi kvarcinio langelio, todėl negalima ištrinti turinio. Aprašymas pateiktas iš bendro pobūdžio viešai prieinamų internetinių išteklių.

³⁰ Plačiau žr. A. L. Monotti, S. Ricketson. Universities and Intellectual Property: Ownership and Exploitation. Oxford University Press, 2003, P.82-86.

bioninių ausų³¹ ir širdies stimuliatorių darbo dalis. Šie įrenginiai reikalauja didelių finansinių ir žmogiškųjų investicijų ir gali būti lengvai kopijuojami, todėl jiems yra ypač svarbu suteikti reikiamą teisinę apsaugą. Būtent pigus piratavimas įtikino Jungtinių Amerikos Valstijų Kongresą, kad *sui generis* apsauga šiems intelektinės veiklos produktams buvo reikalinga, kadangi tik apsaugant šiuos objektus galėtų būti tęsiamos pradėtos naujų produktų plėtros iniciatyvos. To pasėkoje Kongresas 1984 m. priėmė Puslaidininkinių gaminių apsaugos aktą³². Vėliau, puslaidininkiniams gaminiams apsauga buvo suteikta ir kitose šalyse. Lietuvos Respublikos Valstybinio patento biuro duomenimis, nuo Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymo įsigaliojimo datos³³ paraiškų įregistruoti puslaidininkinių gaminių topografijas nebuvo paduota³⁴. Nors, Lietuvos universitetai ši produktą įtraukia į intelektinės nuosavybės teisių objektų sąrašą³⁵.

Dar vienas aukštųjų mokyklų kuriamas intelektinės veiklos produktas – dizainas – viso gaminio ar jo dalies vaizdas, sudarytas iš gaminio ir (arba) jo ornamentikos specifinių savybių – linijų, kontūrų, spalvų, formos, tekstūros ir (arba) medžiagos³⁶. Iš pirmo žvilgsnio galėtų pasirodyti, kad dizaino apsauga turi mažai reikšmės universiteto mokslinių darbų apsaugai, kadangi dizaino siūloma apsauga skirta masinės gamybos dirbiniams. Nepaisant to, dizaino apsaugą vis dar reikia taikyti universitetuose, kuriuose tyrimų rezultatai (modeliai ir prototipai) gali turėti komercinę vertę³⁷. Ši intelektinės nuosavybės rūšis yra būdinga Lietuvos universitetams, kuriojantiems dailės ir dizaino sritį, ir kurių mokslinių tyrimų kryptys yra meninis ugdymas, dizainas edukacinėje aplinkoje, intelektinės nuosavybės apsauga.³⁸ Ne tik patentas gali apsaugoti visus naujus ir išradingus mokslinio tyrimo aspektus, bet ir vizuali visų modelių, prototipų ir gaminių išraiška gali taip pat būti saugoma – jau kaip dizaino objektas. Autorių teisių apsauga yra taip pat svarbi dizaino dirbinių kontekste, kadangi dizaino darbai gali būti suprantami ir vertinami kaip meno kūriniai.

³¹ Bioninės ausies atsiradimą sąlygojo Melburno universiteto atlikti ilgamečiai tyrimai. Plačiau apie bioninės ausies istoriją http://www.dsa.org.au/life_site/medical/bionic_ear.html

³² Prieiga per internetą <http://www.copyright.gov/title17/92chap9.html>

³³ Įsigaliojimo data 1998 m. gruodžio 1 d.

Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 59-1655.

³⁴ Plačiau žr. Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro 2011 m. metinę apžvalgą. Prieiga per internetą http://www.vpb.lt/metines_at/VPB_2011.pdf

³⁵ Pvz., Vilniaus Gedimino technikos universiteto statuto 154 str. 8 p.

Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 15 d. nutarimas Nr. XI-1277 „Dėl Vilniaus Gedimino technikos universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2011-03-26, Nr. 36-1700.

³⁶ Apibrėžimas pateiktas pagal Dizaino įstatymo 2 str. 1 p.

Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.

³⁷ Plačiau žr. A. L. Monotti, S. Ricketson. Universities and Intellectual Property: Ownership and Exploitation. Oxford University Press, 2003, p. 72-76.

³⁸ Autorius kaip pavyzdį pateikia Šiaulių universiteto menų fakulteto, dizaino katedrą. Prieiga per internetą <http://www.su.lt/menu-fakultetas/struktra/dizaino-katedra>

Prekių ženklas – bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai³⁹. Jeigu patentai, dizainas, autorių teisės yra susiję su intelektinių pastangų produktais kūrimo ir vystymo stadijose, prekių ženklų apsauga yra susijusi labiau su rinkodara ir platinimu⁴⁰. Pastarosios stadijos yra realizuojamos universitetų specialiai šiems tikslams, susijusiems su konkrečiomis universiteto vystomomis technologijomis įsteigtose *start-up*⁴¹ arba *spin-off*⁴² įmonėse⁴³. Daugelis universitetų realiai pripažįsta savo vardo ir įvaizdžio skatinimo svarbą, todėl prekių ženklų ir paslaugų ženklų licencijavimas šiuo metu yra labai paplitęs, ir šiuolaikiški universitetai, norėdami pritraukti daugiau studentų, tapti modernia ir jaunimui patrauklia institucija, skiria tam nemažai lėšų⁴⁴.

Autorių teisių objektai – labiausiai internacionalizuoti tarp visų intelektinės nuosavybės objektų, Lietuvos universitetuose jie yra populiariausi intelektinės nuosavybės teisių objektai. Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme jie yra įvardijami kaip originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas. Kauno technologijos universiteto akademiniam reguliamam jie yra įvardijami kaip „tarnybinių užduočių įvykdymo rezultatai, kurie turi Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo apibrėžtus kūrinio požymius“⁴⁵. Aukštosiose mokyklose autorių teisių objektais laikomi:

Literatūros kūriniai – daugybė literatūros kūrinių rūšių, „pagamintų“ universitetuose ir laikomų autorių teisių objektais – dėstytojų užrašai, straipsniai ir knygos, seminarų medžiagos, rinkiniai, kompiuterių programos, literatūriniai garso ir vaizdo kasečių tekstai, vaizdinė medžiaga, pvz., skaidrės. Taigi, su mokymo procesu susijusi intelektinė nuosavybė – dėstytojų sukurta mokomoji medžiaga, dėstytojų užrašai, audiovizualiniai kūriniai, įrašai, kompiuterizuota ir interaktyvi medžiaga – visa tai, kas yra susiję su tiesioginėmis dėstytojų pareigomis pagal sutartį su universitetu, t. y. žinių perdavimu studentams.

³⁹ Apibrėžimas pateiktas pagal Prekių ženklų įstatymo 2 str. 1 p.

Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 92-2844.

⁴⁰ Plačiau žr. A. L. Monotti, S. Ricketson. *Universities and Intellectual Property: Ownership and Exploitation*. Oxford University Press, 2003, p. 81-82.

⁴¹ Universitetas už tam tikrą atlygį licencine sutartimi yra perleidęs įmonei intelektinės nuosavybės teises, bet nuosavybės įmonėje neturi.

⁴² Įmonės steigėjas yra Universitetas, ir jis turi dalį nuosavybės joje. Dažniausiai *spin-off* terminas apibrėžia universiteto intelektinės nuosavybės perėjimą iš akademinės į komercinę aplinką.

⁴³ Vieni ryškiausių Kauno technologijos universiteto regioninio mokslo parko *spin-off* pavyzdžių yra Kauno technologijos universiteto studentų ir absolventų įkurtos įmonės UAB „Mobilųjų sprendimų centras“ ir UAB „Edukacinės sistemos“.

⁴⁴ Mykolo Romerio universiteto 2010-2020 metų strateginio veiklos plano įgyvendinimo veiksmų plano, patvirtinto Rektoriaus 2011 m. kovo 8 d. įsakymu nr. II-214, 35-oje strategijos priemonėje numatytas universiteto kaip kultūros skleidėjo įvaizdžio formavimas, pagal kurį šiai dienai jau yra įvykdyti nauji MRU logotipo ir jo naudojimo aprašo darbai, ir naujo MRU ženklo įvedimo kampanijai Lietuvoje skirta iki 100 000 lt. Prieiga per internetą www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/apie_mru/dokumentai/mru_2011_strat_veik_pl_igyv_veiksmu_planas.pdf

⁴⁵ Kauno technologijos universiteto akademinio reguliamino 40 str.

Aukštojo mokslo įtaigose moksliniai tyrimai ir mokymas visada yra labai glaudžiai susiję, nes dauguma akademinio personalo užsiima abiejų rūšių veikla. Mokslinių tyrimų rezultatai pritaikomi mokymui, o mokymo metu gauta informacija ir įgyta patirtis dažnai tampa indėliu į mokslinius tyrimus⁴⁶. Moksliniai tyrimai – universiteto darbuotojų veiksmų seka, nukreipta į naujų žinių, atradimų paiešką, apimanti sisteminę žinių dokumentavimą ir jų mokslinį publikavimą (moksliniai darbai, moksliniai straipsniai). Mokslinių tyrimų objektai yra sąlygoti universiteto veiklos kryptimis. Jie gali būti atliekami tik universiteto darbuotojų pajėgomis arba pasitelkiant trečiuosius asmenis (komercinės įmonės dėl mokslinių tyrimų finansavimo galimybių). Intelektinės nuosavybės objektais universitetuose laikomi – mokslinių tyrimų medžiaga, straipsniai, knygos, monografijos, konferencijų pranešimai – galutiniai mokslinių tyrimų produktai. Universiteto akademinės bendruomenės nariams laiduojama akademinė laisvė, apimanti kūrybos ir intelektualinio darbo autorių teises, nustatytos Lietuvos Respublikos įstatymuose ir tarptautinėse sutartyse⁴⁷. Reikia pripažinti, kad vienas iš svarbiausių kriterijų, lemiančių mokslininko pripažinimą ir vietą akademinėje bendruomenėje yra publikavimasis cituojamuose žurnaluose.

Kompiuterių programa – žodžiais, kodais, schemomis ar kitu pavidalu pateikiamų instrukcijų, kurios sudaro galimybę kompiuteriui atlikti tam tikrą užduotį ar pasiekti tam tikrą rezultatą, visuma, kai tos instrukcijos pateikiamos tokiomis priemonėmis, kurias kompiuteris gali perskaityti; ši sąvoka apima ir parengiamąją projektinę tokių instrukcijų medžiagą, jeigu pagal ją galima būtų sukurti minėtą instrukcijų visumą⁴⁸. Būtina paminėti, kad į šią sąvoką įeina ir visa, kas yra gauta jos kūrimo procese ir yra reikalinga jos veikimui užtikrinti (algoritmai, pradiniai tekstai, vadovai vartotojams), taip pat jos veikimo rezultatai (garso ir vaizdo išraiškos). Šis intelektinės nuosavybės teisių objektas yra būdingas Lietuvos aukštosioms mokykloms, kurių mokslinių tyrimų kryptys yra technologijos mokslai, kurie nagrinėja informacinių technologijų ir kompiuterinių sistemų projektavimą bei kūrimą⁴⁹.

Sui generis teisių objektas – duomenų bazės. Duomenų bazė⁵⁰ – susistemintas ar metodiškai sutvarkytas kūrinių, duomenų arba kitokios medžiagos rinkinys, kuriuo galima

---

⁴⁶ Intelektinės nuosavybės apsauga idėjos realizavimui ir komerciniam panaudojimui. Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas, 2010, P. 22.

⁴⁷ Akademinės publikacijų laisvės principas yra įtvirtintas Mokslo ir studijų įstatymo 53 str. 2 d.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009-05-12, Nr. 54-2140.

Taip pat, Kauno technologijos universiteto statuto 20-21 str.

Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarimas Nr. XI-1194 „Dėl Kauno technologijos universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2010-12-09, Nr. 144-7364

⁴⁸ Apibrėžimas pateiktas pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 str. 18 d.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

⁴⁹ Pvz., Kauno technologijos universitetas, Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilniaus universitetas, Šiaulių universitetas.

⁵⁰ Apibrėžimas pareiktas pagal Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 2 str. 7 d.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

individualiai naudotis elektroniniu ar kitu būdu, išskyrus kompiuterių programas, naudojamas tokioms duomenų bazėms kurti ar valdyti.

Praktinė patirtis (*know-how*) – tai įvairaus pobūdžio žinių visuma, ypač susijusi su jų turėtojo patirtimi bei kompetencija. Praktinė patirtis nepatenka į pramoninės nuosavybės sąvoką ir nėra registruojama. Šios žinios saugomos siekiant užtikrinti jų konfidencialumą ir gali būti licencijuojamos. Praktinė patirtis vaidina labai svarbų vaidmenį intelektinės nuosavybės komercializavimo procese.

Konfidenciali informacija – tokia informacija, kurios turinį, paskirtį, gavimo būdus ir laikmenas bendradarbiaujančios šalys nustato sutartimi arba kitu šalis įpareigojančiu dokumentu, taip pat numatydamos konfidencialumo pareigos pažeidimo veiksnius, atsakomybės už konfidencialumo pareigos pažeidimą nustatymo ir kitas sąlygas⁵¹. Universitete komercine paslaptimi laikoma konfidenciali informacija, kuri turi tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę ir kurios universiteto kontrahentas neatskleidžia viešai tretiesiems asmenims ir siekia jos slaptumo, kad būtų išvengta šios informacijos panaudojimo kitų asmenų veikloje.

Šiame skyriuje buvo aptariami intelektinės nuosavybės objektai, aktualūs aukštosioms mokykloms. Tokio pobūdžio objektai yra mokslinių tyrimų, mokymo rezultatai. Iš to, kas paminėta, taip pat matyti, kad šie objektai apima mokslinių publikacijų, mokymo medžiagą ir egzaminų užduotis, tačiau jie taip pat apima kompiuterines programas, duomenų bazines, patentuojamus išradimus, puslaidininkinių topografijas ir konfidencialią informaciją, pavyzdžiui, komercinę paslaptį.

---

⁵¹ Apibrėžimas pateiktas pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. ISAK-2462 „Dėl rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų“ nuostatus. // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

2.2. Intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinime aukštosiose mokyklose veikiančys subjektai

Ankstesniuose šio darbo skyriuose autorius pateikė ir apibūdino sąrašą pagrindinių intelektinės nuosavybės teisių objektų, tiesiogiai susijusių su universitetais. Tikėtina, kad nagrinėjamų teisių objektai yra sukuriami kaip mokslinių tyrimų, mokymo, darbo pareigų veiklos rezultatai. Identifikavę objektus ir aplinkybes, kuriose jie yra sukuriami, toliau darbe autorius analizuoja šių intelektinės nuosavybės objektų autorystės klausimą. Ir kūrėjo tapatybę (darbuotojas, studentas, kviestinis dėstytojas), ir teisinių santykių pobūdis, kuris egzistuoja tarp kūrėjų, viena vertus, ir santykiai tarp kūrėjų ir universitetų ir/arba rėmėjų, kita vertus, nustato teisių priklausomumą. Pavyzdžiui, bendra taisyklė numato, kad universitetui priklauso turtinės teisės, atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų⁵². Tačiau ši taisyklė nėra absoliuti, todėl kūrėjų bei objektų sukūrimo aplinkybių nustatymas yra kritiškai svarbūs šiame darbe, norint identifikuoti ir išspęsti problemas, susijusias su intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimu aukštosiose mokyklose.

Svarbu identifikuoti ir apibūdinti asmenis universiteto viduje ir už jo ribų, esančius intelektualinio rezultato kūrėjais (realiais arba potencialiais). Svarbiausi, autoriaus nuomone, yra kūrėjai įtraukti į mokslinių tyrimų, mokymo veiklą, o būtent akademinis personalas⁵³, studentai, kviestiniai dėstytojai, buvęs akademinis personalas (profesorai emeritai⁵⁴) ir bendra autoriai už universiteto ribų, asocijuotieji mokslininkai. Nesvarbu ar individualiai, ar bendradarbiaudami su trečiaisiais asmenimis, šie kūrėjai gali būti medžiagos, kuri tampa intelektinės nuosavybės teisių objektais, autoriai; jie gali inicijuoti ir plėtoti intelektinės nuosavybės teisių objektus, kurie šiuo metu egzistuoja jų įstaigoje.

Be to, egzistuoja įvairios rūšys neakademinio, bet su jais susijusio personalo, kurie yra įdarbinti atlikti pirmiausia administracines, susijusias su kompiuteriais, biblioteka pareigas, taip pat kanceliarijos darbuotojai. Dauguma šios rūšies personalo sukurtos intelektinės nuosavybės susijusi su administraciniais dalykais, tokiais kaip ataskaitos, susirinkimų protokolai, atmintinės ar kita medžiaga, sukurta specialiai universiteto ūkinės komercinės veiklos⁵⁵ vykdymo tikslais. Pažymėtina, kad neakademinis universiteto personalas nors pats realiai nedalyvauja kuriant

⁵² Mokslo ir studijų įstatymo 81 str. 8 p.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

⁵³ Studijų kokybės ir vertinimo centro duomenimis, akademinį aukštosios mokyklos personalą sudaro dėstytojai ir mokslo darbuotojai. Prieiga per internetą http://www.skvc.lt/studiju_zodynas/tezauros.html

⁵⁴ 63 str. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

⁵⁵ Remiantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 7 str. 2 d. 12 p, aukštosios mokyklos turi teisę verstis įstatymų nedraudžiama ūkine komercine veikla, kuri yra neatsiejamai susijusi su jos veiklos tikslais. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

intelektinės veiklos produktus, būdingus akademiniam darbuotojams, jis aprūpina pastaruosius kūrimo procesui būtinais resursais.

Tuo atveju, kuomet santykiai tarp universiteto ir akademinio personalo yra tarnybiniai, tokių santykių turinyje yra numatytos pareigos ir uždaviniai, kuriuos darbuotojas privalo atlikti. Konkrečios darbo užduotys ir pareigos yra nustatytos pareigybių aprašymuose, kuriuos tvirtina atitinkamas universiteto valdymo organas⁵⁶. Universiteto kaip darbdavio teisė reikalauti perduoti jam nuosavybės teises į intelektinę nuosavybę, kurią akademinis personalas sukuria pagal darbo pareigas priklauso ne tik nuo darbo santykių pradžios, bet taip pat nuo konkrečių darbo užduočių, kurios įeina į kūrėjo darbo pareigų sritį. Akademinio personalo darbo pareigos dažniausiai ženkliai skiriasi nuo tų, kurias atlieka neakademinis personalas, svarbiausia dėl to, kad akademinio personalo pareigas yra sunkiau konkrečiai apibūdinti. Profesoriaus pareigas einantis mokslininkas turi rengti mokslininkus, dėstyti studentams, vykdyti mokslinius tyrimus ir eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą ir jiems vadovauti, skelbti tyrimų rezultatus, docento pareigas einantis mokslininkas turi dėstyti studentams, vykdyti mokslinius tyrimus ir eksperimentinę (socialinę, kultūrinę) plėtrą, skelbti šios veiklos rezultatus, lektorius turi dėstyti studentams, dirbti metodinį darbą, asistentas turi vadovauti studentų praktiniams užsiėmimams (praktiniams darbams, pratyboms, studentų praktikai ir kt.), padėti atlikti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus⁵⁷. Papildomai, jiems gali būti pavesta sudaryti ir patobulinti studijų kurso medžiagą, parengti ir pristatyti paskaitas ir seminarus, koordinuoti tam tikrą studijų dalyką.

Su moksliniais tyrimais susijusios pareigos dažniausiai apibūdinamos bendromis ir abstrakčiomis sąlygomis, susijusiomis su mokslinių tyrimų veikla. Priklausomai nuo akademinio personalo lygio, pareigos išsiplečia ir apima, pvz., vadovavimą didelei tyrimo grupei, kitų grupių ar atskirų mokslininkų tyrimų puoselėjimas atskirame struktūriniame aukštosios mokyklos padalinyje, tyrimo politikos vystymas⁵⁸. Mokslo darbuotojų atveju, pareigos ir tikėtini atliktų tyrimų rezultatai yra daugmaž aiškiai apibūdinami. Pavyzdžiui, yra aiškiai numatyta ne tik dalyvauti tyrime, bet ir parašyti straipsnį konferencijai ar seminarui, publikaciją apie šį tyrimą⁵⁹.

---

⁵⁶ Pvz., Kauno technologijos universiteto statuto 55 str., kaip viena iš rektoriaus funkcijų yra pareigybių aprašymų tvirtinimas. Kauno technologijos universiteto pareigybių aprašymų sąrašas pateikiamas universiteto tinklalapyje <http://ktu.lt/turinys/darbuotojams-svarbus-dokumentai>

⁵⁷ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 59 str. nuostatos yra atkartotos Kauno technologijos universiteto, Vilniaus Gedimino technikos universiteto ir Vilniaus universiteto statutuose.

⁵⁸ Aptartos pareigos, remiantis Mokslo ir studijų įstatymo 59 str., būdingos vyriausiajam mokslo darbuotojui. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

⁵⁹ Vilniaus universiteto statuto 32 str. teigiama, kad įvairių lygių mokslo darbuotojai turi vykdyti mokslinius tyrimus ir skelbti jų rezultatus recenzuojamuose mokslo leidiniuose.

Suprantama, kad dėstymo veikla ir tyrimai skiriasi priklausomai nuo universiteto fakulteto ir katedros atliekamų uždavinių ir procedūrų.

Intelektinė nuosavybė akademinės bendruomenės nario gali būti sukurta savarankiškai, kartu su kitu akademinio darbuotoju, įdarbintu toje pačioje aukštojoje mokykloje, kartu su studentu/-ais arba autorių kolektyvu (grupe). Remiantis Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatomis, kai kūrinių bendru kūrybiniu darbu sukuria du arba daugiau fizinių asmenų, jie laikomi bendraautoriais, nepaisant to, ar tas kūrinys sudaro nedalomą visumą, ar susideda iš dalių, kurių kiekviena gali turėti savarankišką reikšmę. Bendrai sukurto kūrinio dalis laikoma turinčia savarankišką reikšmę, jeigu ji gali būti panaudota atskirai nuo kitų to kūrinio dalių. Bendraautorių tarpusavio santykiai nustatomi sutartyje. Jeigu bendraautorių susitarimo dėl autorinio atlyginimo nėra, autorių teises į kūrinių visi bendraautoriai įgyvendina kartu, o atlyginimas jiems paskirstomas atsižvelgiant į kiekvieno bendraautoriaus kūrybos indėlį. Nė vienas iš bendraautorių neturi teisės, neturėdamas tam pakankamo pagrindo, uždrausti naudoti bendrą kūrinių. Kiekvienas bendraautoris turi teisę savo nuožiūra panaudoti savo sukurtą bendro kūrinio dalį, turinčią savarankišką reikšmę, jeigu kitaip nenustatyta bendraautorių sudarytoje sutartyje. Pavyzdžiui, jeigu du universiteto darbuotojai kartu parašo knygą, kurioje jų įnašai susijungia, darbuotojai tampa šios knygos bendraautoriais. Deja, Patentų įstatymas konkrečiai nereglamentuodamas išradimo bendraautorių santykių, abstrakčia norma nustato, kad išradimo bendraautoriai turi lygias teises gauti patentą, jeigu jie nėra susitarę kitaip⁶⁰. Tačiau Kauno technologijos universitetas pakankamai aiškiai įgyvendina bendraautorystės, remiantis Autorių teisių ir gretutinių teisių nuostatomis⁶¹, koncepciją: kai kūrinių bendru kūrybiniu darbu sukuria du arba daugiau darbuotojų ar/ir studentų, jie laikomi bendraautoriais. Kiekvienas bendraautoris turi teisę savo nuožiūra panaudoti savo sukurtą bendro kūrinio dalį, turinčią savarankišką reikšmę, jeigu kitaip nenustatyta bendraautorių sudarytoje sutartyje. Bendrai sukurto kūrinio dalis laikoma turinčia savarankišką reikšmę, jeigu ji gali būti panaudota atskirai nuo kitų to kūrinio dalių.

Kitos bendraautorystės formos gali apjungti šalis už universiteto ribų, t. y. kitų aukštųjų mokyklų akademinis darbuotojus arba studentus, įvairių pramonės, vyriausybės, komercinių sričių institucijų partnerius. Taigi, bendraautorystė gali būtų daugelio situacijų rezultatu.

Retai sutiksi akademinį darbuotoją, kuris pradėjo darbą viename universitete ir išliko ten iki pensijos. Dažnesnis atvejis, kuomet akademikai „keliauja“ tarp universitetų, kaip šalies

---

⁶⁰ Patentų įstatymo 10 str. 1 d. nuostata.

Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

⁶¹ Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 7 str. nuostatos.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

viduje, taip ir už jos ribų. Nemažai yra tokių, kurie tam tikrą laiko tarpą dirba už švietimo ir mokslo institucijų sektoriaus ribų, pvz., vyriausybinėje institucijoje ar privačiame sektoriuje. Atitinkamai, į kiekvieną darbą jie ateina, sukaupdami tam tikrą patirtį, žinias, dažnai turėdami tam tikrą intelektinę nuosavybę, kuri tuo metu jau reikalauja teisinės apsaugos režimo. Tai gali būti dėstytojų konspektai arba kita dėstyimo medžiaga, neužbaigtų knygų rankraščiai, kompiuterinės programos, neužbaigti tyrimai. Priklausomai nuo ankstesnių darboviečių darbo funkcijų ir sutartinių santykių su trečiosiomis šalimis, akademiniam darbuotojui gali priklausyti nuosavybės teisė į tam tikrą dalį arba visą šią intelektinę nuosavybę. Kita vertus, ankstesnių darbo santykių pasekmė gali būti ir tai, kad jam nepriklausys niekas. Kaip pavyzdį, autorius pateikia situaciją, kuomet akademinis darbuotojas išvysto dalį novatoriškos idėjos X universitete, o vėliau atlieka tolimesnius veiksmus, realizuodamas tą novatorišką idėją į patentabilų išradimą universitete Y. Situacija tampa sudėtingesnė tuomet, kai visi tyrimai abiejuose universitetuose atliekami gaunant išorines privačias ir viešas finansavimo dotacijas, ir kiekviena institucija reikalauja nuosavybės teisių į išradimus, kuriuos jų darbuotojai sukūrė pagal savo pareigas. Įtraukiant į šią situaciją studentą magistrantą, situacijos sudėtingumas padvigubėtų. Tokio pobūdžio problemos sprendimas reikalauja, kad kiekviena šioje teorinėje situacijoje dalyvaujanti aukštoji mokykla skirtų dėmesį intelektinės nuosavybės teisių paskirstymui esant įvairioms šių teisių sukūrimo aplinkybėms, o tokio tipo sąlygos nebūtų didžiuliu iššūkiu bandant išnarplioti visas intelektinės nuosavybės teises, kurios egzistuoja pilnai sukurtame produkte.

Papildomai, nemažai akademinį darbuotojų dirbdami universitete, tam tikrą savo laiko dalį kiekvieną savaitę praleidžia dirbdami *start-up* kompanijose, jungtinių tyrimų centruose, viešose mokymo įstaigose ir kituose institutuose. Kai laikas yra skirstomas tokiu būdu, egzistuoja tikimybė, kad laikas praleistas atliekant tyrimus, iš dalies sutampa su darbu keliose vietose, ir tuomet kyla klausimas: kaip reikės atskirti kur ir kada intelektinės nuosavybės objektas buvo sukurtas? Atsakymas į šį klausimą įtakos intelektinės nuosavybės autorystės paskirstymą.

Neskaitant aplinkybių, aprašytų aukščiau, intelektinė nuosavybė gali būti kuriama ir atostogų laikotarpiu. Tai gali būti kūrybinės mokslininko atostogos⁶², tyrimams skirtas laikas pravestas universitete ar už jo ribų, kasmetinės atostogos. Darbuotojų mainų programos, vizitai į kitas aukštąsias mokyklas, konsultacijos nustato aplinkybes, kurių metu aukštosios mokyklos akademinis personalas kuria intelektinės nuosavybės produktus.

---

⁶² Darbo kodekso 182 str. yra pateiktas kūrybinių atostogų apibrėžimas, pagal kurį kūrybinės atostogos suteikiamos disertacijai užbaigti, vadovėliams rašyti ir kitais įstatymų nustatytais atvejais.
Lietuvos Respublikos darbo kodeksas // Valstybės žinios. 2002-06-26, Nr. 64-2569

Mokslo ir studijų įstatymo 4 straipsnio 19 dalyje pateiktas studento kaip akademinės bendruomenės nario apibrėžimas, pagal kurį studentu laikomas asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal studijų programą arba doktorantūroje. Kauno technologijos universiteto akademiniam reguliamam studento apibrėžimas patikslinamas ir studentu laikomas asmuo, studijuojantis aukštojoje mokykloje pagal nuosekliųjų studijų programą⁶³. Vilniaus universiteto statute papildomai nurodoma, kad studentai įrašomi į Universiteto studentų registrą⁶⁴. Studento ir aukštosios mokyklos santykiai įforminami studijų sutartimi⁶⁵. Standartines studijų sutarties sąlygas nustato Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau kiekvienas universitetas savarankiškai nustato studijų sutarčių formas.

Studentai kuria intelektinės nuosavybės objektus studijuodami bakalauro, magistrantūros, doktorantūros studijose. Mažų mažiausiai tai apima užduočių sprendimus, atsakymus į egzaminų klausimus, baigiamuosius darbus. Tačiau siūlomų mokslinių laipsnių įvairovė universitetuose sąlygoja tai, kad studentai gali sukurti tokį patį spektrą dalykų, kokie kyla iš akademinio personalo darbų. Todėl kuriamų intelektinės veiklos rezultatų spektras apima ir kompiuterių programas, ir duomenų bazines, ir puslaidininkinių gaminių topografijas, ir patentuojamus išradimus, ir modelius, ir dizaino, meno ir muzikos kūrinius, ir daugelį kitų intelektinės nuosavybės teisių objektų⁶⁶.

Daugeliu atvejų studentai kuria intelektinės veiklos produktą individualiai. Tačiau, vis dažiau pasitaiko atvejų, kai įvairių studijų pakopų studentai kuria darbus kolektyviai mažomis ar didesnėmis grupėmis. Kartais, gali būti pateikiami tokie darbai, kuriuose nebus įmanoma nustatyti kiekvieno atskiro studento įnašo. Tai apims rašytines užduotis, tačiau viso objekto sukūrimo būdas gali sąlygoti tokių jungtinių darbų kaip, pavyzdžiui, kompiuterinių programos, modeliai ir vaizdo įrašai, atsiradimą. Kitais atvejais atskiri kiekvieno studento kūriniai, bus identifikuoti kaip atskiras produktas. Pavyzdžiu gali būti vaizdo įrašas, kuriame studentai prisiima individualią atsakomybę už jos sudedamąsias dalis: scenarijų, muziką, filmavimą ir rašytinį lydraštį, kuriame nustatyti kiekvienos sukurtos kūrinio dalies autoriai. Tokiais atvejais, autoriaus nuomone, jiems, kaip ir akademinio personalo atveju, bus taikomos atitinkamos Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos, reglamentuojančios bendraautorių

---

⁶³ Kauno technologijos universiteto akademinio reguliamino 1 str. 19 d. nuostata.

⁶⁴ Vilniaus universiteto statuto 45 str. 1 d. nuostata. // Valstybės žinios. 1990, Nr. 18-468, Nr. 19-487.

⁶⁵ Ši Mokslo ir studijų įstatymo 54 str. 2 d. įtvirtinta nuostata yra atkartota Lietuvos aukštųjų mokyklų statutuose. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

⁶⁶ Autorius pateikia intelektinės nuosavybės teisių objektų sąrašą analizuodamas Kauno technologijos universiteto Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatų normas, reguliuojančias studentų studijų darbų (baigiamieji darbai, disertacijos, kursiniai projektai, referatai, moksliniai straipsniai, konferencijų tezės ir kt.) turtines ir neturtines teises.

santykius, arba atitinkamos kitų intelektualinės nuosavybės santykius, reglamentuojančių teisės aktų nuostatos⁶⁷.

Intelektinę nuosavybę aukštosiose mokyklose kuria ne tik akademinis personalas ir studentai, bet ir kita universiteto intelektualinės subjektų grupė, kuri Mokslo ir studijų įstatyme įvardinta kaip kviestiniai dėstytojai ir mokslo darbuotojai⁶⁸. Vilniaus universiteto statute papildomai prie šios grupės subjektų priskiriami vizituojuojantys dėstytojai. Statute kviestiniai dėstytojai bei mokslo darbuotojai apibrėžiami kaip kitų valstybių institucijų darbuotojai, ne konkurso tvarka pakviesti į universitetą vykdyti studijų ir mokslo programų, o vizituojuojančiais dėstytojais ir mokslo darbuotojais yra laikomi kitų mokslo ir studijų institucijų mokslininkai, kurie bendra savo ir universiteto iniciatyva lankosi universitete studijų ir (ar) mokslo tyrimo reikalais. Šių asmenų grupių nariai, būdami darbuotojais pagal terminuotą darbo sutartį, taip pat dalyvauja mokymo, tyrimų, seminarų, konferencijų veikloje. Kadangi aukštosios mokyklos konkrečiai nereglamentuoja šios grupės subjektų intelektualinės nuosavybės teisių santykių, autorius pagrįstai daro išvadą, kad nuosavybės teisė į intelektualinės veiklos produktus, sukurtus jų buvimo universitete laikotarpiu, priklauso nuo susitarimo pobūdžio ir konkrečių vykdytinų darbo užduočių, susijusių su intelektualinės nuosavybės kūrimu.

Papildomai prie jau aptartų subjektų, verta paminėti ir kitas išorinio bendradarbiavimo subjektų rūšis, kurios taip pat sukuria intelektinę nuosavybę kaip bendradarbiavimo su universitetu rezultatą. Labiausiai paplitę iš jų: kitų universitetų tyrimų laboratorijos, nacionalinės arba tarptautinės; nepriklausomi tyrimų institutai; privačios kompanijos; *start-up* kompanijos; privatūs tyrimų centrai; vyriausybiniai padaliniai. Lietuvos aukštosios mokyklos savo tinklalapiuose viešai skelbia bendradarbiavimo partnerius⁶⁹. Bendradarbiavimo su kitomis įstaigomis atvejais, universitetas pasirašo sutartis, pagal kurias vykdomi užsakomieji moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra (MTEP). MTEP – tai sistemingai atliekamas kūrybinis pažinimo darbas, apimantis žmogaus, gamtos, kultūros ir visuomenės pažinimą, ir naujai gautų pažinimo rezultatų panaudojimas. MTEP sudaro trys veiklos sritys: fundamentiniai moksliniai tyrimai,

---

⁶⁷ Pvz., Patentų įstatymo nuostatos, reglamentuojančios išradimų bendraautorių teisinius santykius.

Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

Taip pat Puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymo atitinkamos nuostatos.

Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 59-1655.

⁶⁸ Mokslo ir studijų įstatymo 61 str. teigiama, kad mokslo ir studijų institucijos gali ne ilgiau kaip 2 metams kviešti dėstytojus ir mokslo darbuotojus dirbti pagal terminuotą darbo sutartį.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140

⁶⁹ Pvz., Vilniaus Gedimino technikos universiteto partnerių sąrašas. Prieiga per internetą

<http://www.vgtu.lt/ryšiai/partneriai/>

Taip pat Kauno technologijos universiteto tarptautiniai partneriai. Prieiga per internetą

<http://ktu.lt/turinys/universiteto-tarptautiniai-partneriai>

taikomieji moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra⁷⁰. Pvz., Kauno technologijos universiteto intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatuose nustatyta, kad MTEP valdymo, naudojimo ir disponavimo ja sąlygos tarp šalių turi būti iš anksto nustatomos sutartimi, ir intelektinės nuosavybės disponavimo variantai priklauso nuo finansinio bei intelektinio sutarties šalies indėlio⁷¹.

Šiame skyriuje autorius identifikavo ir apibūdino intelektinės nuosavybės objektų kūrėjus, jų kuriamus intelektinės veiklos produktus, aplinkybes ir sąlygas, kuriose subjektai sukuria minėtus objektus. Pažymėtina, kad intelektinės teisės subjektais laikomi ne tik universiteto darbuotojai (dėstytojai ir mokslo darbuotojai), bet ir įvairių studijų pakopų studentai, kviestiniai dėstytojai ir mokslo darbuotojai. Kūrėjų ir aplinkybių, kuriose jie, pradėdant nuo akademinio darbuotojo arba studento individualaus tyrimo ir baigiant sudėtingais bendradarbiavimo mechanizmais, sukuria įvairius intelektinės veiklos produktus, deriniai, sąlygoja teisių paskirstymą tarp jų.

---

⁷⁰ MTEP sąvoka iš Klaipėdos mokslo ir technologijų parko išlesto leidinio „Intelektinės nuosavybės apsauga idėjos realizavimui ir komerciniam panaudojimui“, 2010, P. 24.

⁷¹ Kauno technologijos universiteto intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatų 11 p. Plačiau Kauno technologijos universiteto turtinių teisių paskirstymas su verslo subjektais nagrinėjamas šio darbo 2.3 skyriuje.

2.3. Intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose įgijimo, paskirstymo ir perdavimo aspektai

Šiame skyriuje autorius analizuoja intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimui aktualius Lietuvos Respublikos, Europos Sąjungos, tarptautinius teisės aktus, taip pat universitetų vidinius teisės aktus, išskiria įgyvendinimui būtinas sąlygas, atlieka teisės aktų, skatinančių teisių įgyvendinimą ateityje, analizę siekdamas nustatyti intelektinės nuosavybės teisių aukštosiose mokyklose įgijimo, paskirstymo ir perdavimo pagrindus, nors kiekvieno universiteto nustatomus savarankiškai tačiau neperžengiant valstybinių (šios srities) teisės aktų ribų.

Visi intelektinės nuosavybės objektų kūrėjai, jų darbdaviai ir rėmėjai, turi tam tikrą asmeninį, kūrybinį ar finansinį suinteresuotumą projekto rezultatu, tačiau ne visi būtinai turės teises į šiuos rezultatus. Teisių paskirstymo, įgijimo ir perdavimo pagrindai yra kitas svarbus žingsnis kelyje į veiksmingiausių šių teisių įgyvendinimo priemonių nustatymą.

Mokslo ir studijų įstatymo 82 str. 4 d. nustatoma, kad aukštosios mokyklos, bendradarbiaudamos mokslinių tyrimų ir (arba) eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros srityje su kitomis įstaigomis, įmonėmis ir organizacijomis, intelektinės nuosavybės valdymo, naudojimo ir disponavimo ja sąlygas nustato sutartyje. Ši nuostata yra perkelta iš 2008 m. balandžio 10 d. Europos Komisija pateiktos rekomendacijos dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso⁷². Šios rekomendacijos tikslas – pateikti politikos gairių, kuriomis vadovaujantis būtų galima sukurti arba atnaujinti nacionalines gaires ir sistemas, o viešosioms mokslinių tyrimų organizacijoms – praktikos kodeksą, siekiant pagerinti šių organizacijų intelektinės nuosavybės valdymą ir žinių perdavimą. Rekomendacijoje abstrakčiai aptariami bendri tarpvalstybiniai intelektinės nuosavybės įgyvendinimui universitetuose aktualūs klausimai.

Kalbant apie bendrai ir pagal sutartis atliekamus mokslinius tyrimus, nustatomas principas, kad bendrame mokslinių tyrimų projekte sukurtos naujos žinios turėtų likti jas sukūrusios šalies nuosavybe, bet jas galima paskirstyti ir kelioms šalims pagal iš anksto pasirašytą sutartį, kurioje būtų atsižvelgta į atitinkamus kiekvienos šalies interesus, užduotis ir finansinius ar kitus įnašus į projektą. Atliekant mokslinius tyrimus pagal sutartį, viešosios

---

⁷² Europos Komisijos 2008 m. balandžio 10 d. rekomendacija dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso, Nr. 2008/416/EB. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:146:0019:0024:LT:PDF>

mokslinių tyrimų organizacijos sukurtos naujos žinios yra šios privačiojo sektoriaus šalies nuosavybė. Toks projektas neturėtų turėti poveikio pirminių žinių nuosavybei. Vadinas, konkrečią intelektinės nuosavybės teisių apimtį ir iš to gaunamą naudą galima nustatyti pasirašant sutartis, kadangi sutartyse yra galimybė nustatyti realų šalies indėlį į vykdomą mokslinio tyrimo projektą.

Šis principas yra atkartotas ir išplėstas Rekomendacijose Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų⁷³. Universitetams ir partneriams, vykdančioms bendrus mokslinių tyrimų projektus, derybų būdu sutartimi rekomenduojama nustatyti teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų, paskirstymo bei komercializavimo sąlygas. Prieš pradėdant bendradarbiauti aukštosios mokyklos turėtų siekti užtikrinti, kad teisių dėl intelektinės veiklos rezultatų paskirstymas⁷⁴ būtų nustatomas, atsižvelgus į įdėtą arba numatomą įdėti kiekvieno partnerio intelektinį indėlį bei pajėgumus atlikti numatytas veiklas, ir galimybes komercializuoti intelektinės veiklos rezultatus.

Šias Mokslo ir studijų įstatyme įtvirtintas, Europos bendrijų komisijos ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų rekomendacijų nuostatas aiškiai įgyvendino Kauno technologijos universitetas intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatuose. Remiantis jais, turtinių teisių paskirstymas tarp universiteto ir verslo subjektų priklauso nuo finansinio bei intelektualinio universiteto ir verslo subjekto indėlio. Išskiriami trys intelektinės nuosavybės disponavimo variantai:

– Universitetui priklauso turtinės teisės į sukurtą intelektinę nuosavybę, o užsakovui ar rėmėjui suteikiama licencija naudoti gautus rezultatus tam tikroje srityje. Licencija⁷⁵ gali būti neišimtinė arba išimtinė, taip pat gali būti numatoma galimybė užsakovui ar rėmėjui ateityje derėtis dėl turtinių teisių į sukurtą intelektinę nuosavybę perėmimo. Šis variantas taikytinas, kai projekte vyrauja mokslo komponentė, akademinis interesas, kai kuriama intelektinė nuosavybė

---

⁷³ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. ISAK-2462 „Dėl Rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų, tvirtinimo“ // // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

⁷⁴ Jeigu teisės, atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų, priklauso keliems partneriams.

⁷⁵ Licencija apibrėžiama kaip autorių teisių, gretutinių teisių, *sui generis* teisių, patentų teisių, *know – how* ar kitų intelektinės nuosavybės objektų teisių subjekto (licenciaro) leidimas, suteikiantis intelektinės nuosavybės teisių objekto naudotojui (licenciatui) teisę naudoti kūrinio, gretutinių teisių, *sui generis* teisių ir kitų IN objektų originalą arba jo kopijas (licencijos dalyką) nurodytoje teritorijoje tokiu būdu ir tokiomis sąlygomis, kaip numatyta licencinėje sutartyje. Neišimtinė licencija licenciaras suteikia licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką pasilikdamas teisę suteikti tokią teisę kitiems asmenims ir pats naudoti licencijos dalyką. Išimtinė licencija – tokia licencija, pagal kurią licenciaras, suteikęs licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką, netenka teisės suteikti tokias pat licencijas kitiems asmenims ir neturi teisės pats naudoti licencijos dalyką licenciatui perduotų teisių dalyje. Sąvoka pateikta Kauno technologijos universiteto intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatų 3 p.

labai priklauso nuo universitete iki projekto sukauptos intelektualinės nuosavybės, o užsakovo ar rėmėjo intelektualinis ir finansinis indėlis yra nedidelis.

– Turtinės teisės į sukurta intelektualinę nuosavybę priklauso užsakovui ar rėmėjui, o universitetui paliekama arba nepalieikama teisė sukurtus rezultatus naudoti mokslo ir studijų veikloje, įskaitant mokslinių straipsnių publikavimą. Kai teisė naudoti rezultatus mokslo ir studijų veikloje paliekama, būtina užtikrinti, kad nebus pažeisti užsakovo ar rėmėjo keliami konfidencialumo reikalavimai bei intelektualinės nuosavybės apsaugos procedūros. Šis variantas taikytinas tais atvejais, kai vykdomi taikomojo pobūdžio, technologinės plėtros darbai pagal tikslų užsakovo ar rėmėjo užsakymą.

– Turtinės teisės į sukurta intelektualinę nuosavybę priklauso Universitetui ir užsakovui arba rėmėjui drauge. Drauge sukurtos intelektualinės nuosavybės pasidalijimo sąlygos, procentinė dalis ir kiti klausimai iš anksto nustatomi sutartimi. Šis variantas taikytinas korporacinio pobūdžio projektuose, kai visi projekto partneriai drauge kuria intelektualinę nuosavybę.

Paskirstant teises tarp universiteto ir kūrybinių autorių, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintose rekomendacijose⁷⁶ darbo sutarties, sudaromos tarp institucijos ir jos darbuotojo, priede arba (ir) vidiniame institucijos teisės akte (taisyklėse) rekomenduojama numatyti nuostatas, taikomas:

– atvejams, susijusiems su turtinių teisių į intelektualinės nuosavybės objektus, sukurtus vykdant darbo funkcijas, perdavimu (suteikimu) mokslo ir studijų institucijoms, taip pat su informacijos, turinčios praktinio pritaikomumo (komercinę) vertę, atskleidimo institucijai tvarka;

– atvejams, susijusiems su turtinių teisių į intelektualinės nuosavybės objektus, sukurtus ne darbo funkcijų vykdymo metu, tačiau naudojantis mokslo ir studijų institucijos žiniomis, įranga ir pan., perdavimu (suteikimu) mokslo ir studijų institucijoms;

– atvejams, susijusiems su turtinėmis teisėmis į intelektualinės veiklos rezultatus, kai jų turinys neturi potencialaus komercinio ar kitokio pritaikomumo pobūdžio. Dėl autorių teisių į monografijas, vadovėlius ir metodines priemones priklausomybės rekomenduotina susitarti atskirai.

---

⁷⁶ Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų Rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektualinės veiklos rezultatų 7.4 p. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. ISAK-2462 „Dėl Rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektualinės veiklos rezultatų, tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 82 str. 1 d. nustatyta, kad aukštosioms mokykloms nuosavybės teise priklauso turtinės teisės, atsirandančios iš intelektualios veiklos rezultatų (mokslo ar meno kūrinių ir pramoninės nuosavybės teisių objektų – išradimų patentų, dizaino, prekių ženklų ir puslaidininkinių gaminių topografijų, kitų intelektualios nuosavybės objektų), įgytų pagal sutartį ar įstatymų nustatyta tvarka. To paties įstatymo straipsnio antroje dalyje papildomai teigiama, kad intelektualios veiklos rezultatų, kurie buvo sukurti valstybinėje aukštojoje mokykloje naudojantis jos patirtimi arba technologija ir (arba) įranga ir (arba) atliekant mokslo tiriamąjį darbą vykdant darbo funkcijas, turtinių teisių perdavimo aukštajai mokyklai ar suteikimo jomis naudotis klausimai reglamentuojami įstatymų ir (arba) sutarčių nustatyta tvarka. Autorius, analizuodamas šias nuostatas, atkreipia dėmesį į jose įtvirtintas intelektualios veiklos rezultatų turtinių teisių įgijimo ir perdavimo pagrindus: sutarties pagrindas, įstatymuose nustatytos tvarkos pagrindas, darbo funkcijos, pasinaudojimas aukštosios mokyklos patirtimi arba technologija ir (arba) įranga. Šie pagrindai praktikoje persipina, ir tai bus matyti iš autoriaus pateikto konkrečios aukštosios mokyklos praktinio pavyzdžio.

Visi aukščiau paminėti pagrindai įstatyme nėra tiksliai apibrėžti, tokiu būdu, įstatymo leidėjas tarytum suteikia galimybę aukštosioms mokykloms savarankiškai juos konkretizuoti ir nustatyti tikslias turtinių teisių atsiradimo sąlygas. „Sutarties“ ir „Įstatymų nustatyta tvarka“ pagrindai yra bendro pobūdžio nuostatos, kurios daro nuorodą į kituose įstatymuose nustatytus turtinių teisių atsiradimo pagrindus. Pagrindiniais tokio pobūdžio įstatymais, autoriaus nuomone, turi būti laikomi Autorių ir gretutinių teisių įstatymas ir Patentų įstatymas. Pirmuoju atveju, įstatyme yra nustatyta, kad turtinės autorių teisės į kūrinį, kurį sukūrė darbuotojas atlikdamas tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, išskyrus kompiuterių programas, penkeriems metams pereina darbdaviui, jeigu kitaip nenustatyta sutartyje⁷⁷. Praktinis šių nuostatų įgyvendinimas atspindi Kauno technologijos universiteto intelektualios nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatuose, į kurias ši įstatymo norma yra perkelta (patikslinant, kad turtinės teisės į darbuotojų ir studentų sukurtas kompiuterių programas ir duomenų bazes universitetui pereina visam laikui), tačiau nuostatuose taip pat įvardijamos papildomos sąlygos, šioms turtinėms teisėms atsirasti:

– vykdant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, numatytas darbo sutartyse, pareiginiuose nuostatuose, pareigybių aprašymuose ar kituose universiteto vidaus dokumentuose;

---

⁷⁷ Kaip numato rektorius 2009-01-30 įsakymu Nr. A-71-1 patvirtinti Kauno technologijos universiteto darbuotojų įsipareigojimų universitetui nuostatai, pasibaigus sutarties, kuria intelektualio kūrinio turtinės teisės buvo perduotos Universitetui, galiojimo laikui, darbuotojas (autorius), turintis ketinimų perduoti turtines teises kitai institucijai, privalo informuoti Universiteto padalinio, kuriame jis dirba, vadovą ir išsiaiškinti, ar Universitetas nėra suinteresuotas pratęsti turtinių teisių perėmimo termino.

– pasinaudojus universiteto sukaupta patirtimi, finansine parama, įranga ar patalpomis, jei nėra nustatyta kitaip.

Antruoju atveju, yra įgyvendinama Patentų įstatymo nuostata „teisė gauti patentą priklauso išradėjui arba jo teisių perėmėjui, arba darbdaviui, kai išradimas yra tarnybinis“⁷⁸. Kauno technologijos universitete turtinės teisės į darbuotojų ir studentų sukurtus pramoninės nuosavybės teisių objektus, komercines paslaptis, *know-how* ir su tuo susijusią materialiąją nuosavybę priklauso universitetui, jei jie sukurti vykdant tarnybines pareigas ar darbo funkcijas, numatytas darbo sutartyse, pareiginiuose nuostatuose, pareigybių aprašymuose ar kituose universiteto vidaus dokumentuose; arba pasinaudojus Universiteto sukaupta patirtimi, finansine parama, įranga ar patalpomis, jei nėra nustatyta kitaip. Be to, tuose pačiose nuostatuose teigiama, kad komisija, sprendžianti ar darbuotojo sukurtą išradimą tikslinga patentuoti, registruoti ar saugoti komercinės paslapties pavidalu, taip pat sprendžia ar turtinės šio intelektualinės nuosavybės objekto teisės priklausys universitetui, ar jas tikslinga atiduoti autoriui⁷⁹.

Įvardindamas alternatyvius turtinių teisių į intelektualinės nuosavybės rezultatus atsiradimo pagrindus „pasinaudojus universiteto sukaupta patirtimi, finansine parama, įranga ar patalpomis“ Kauno technologijos universitetas įgyvendina Mokslo ir studijų įstatyme nustatytą dar vieną turtinių teisių atsiradimo pagrindą „pasinaudojimas aukštosios mokyklos patirtimi arba technologija ir (arba) įranga“⁸⁰, praplėsdamas jį sąlygomis, kad turtinių teisių atsiradimui pakanka universiteto finansinės paramos arba naudojimosi jo patalpomis. Tačiau, universitetas nepasinaudoja Rekomendacijų siūlymu, į Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatus papildomai prie sąlygos „pasinaudojimas aukštosios mokyklos patirtimi arba technologija ir (arba) įranga“ įtraukti sąlygos, kuri nustato „ne darbo funkcijų vykdymo metu, tačiau naudojantis mokslo ir studijų institucijos žiniomis, įranga“.

Rekomendacijose pateiktas pasiūlymas aukštosioms mokykloms susitarti atskirai dėl autorių teisių į monografijas, vadovėlius ir metodines priemones priklausomybės yra pilnai įgyvendintas Kauno technologijos universiteto minėtuose nuostatuose: turtinės teisės į darbuotojų sukurtus vadovėlius, monografijas, kaip ypatingos autoriaus pedagoginės bei mokslinės raiškos kūrinius, mokslo straipsnius, konferencijų tezes, pranešimus, knygų skyrius ir panašius kūrinius perleidžiamos autoriams, jei kitaip nenumatyta autorinėje sutartyje, pagal kurią

⁷⁸ Patentų įstatymo 10 str. 1 d. nuostata. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.

⁷⁹ Plačiau apie patentuojamų išradimų registravimą ir su tuo susijusiomis procedūromis bei teisėmis autorius kalba šio darbo 2.4 skyriuje.

⁸⁰ Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 82 str. 2 d.

Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

autoriams mokamas papildomas autorinis atlyginimas. Tačiau, šiuo atveju, yra pasinaudojama turtinių teisių perdavimo sąlyga „finansinė parama“⁸¹, remiantis kuria, universitetui finansuojant vadovėlio ar monografijos leidybą, turtinės teisės sutartyje numatytam laikotarpiui pereina universitetui.

Kaip jau buvo minėta, studentai irgi priskiriami prie intelektinės nuosavybės teisių subjektų, todėl būtina išanalizuoti, kiek tai leidžia minėti teisės aktai, jų kuriamos intelektinės nuosavybės teisių paskirstymą. Autoriaus minėtose Švietimo ir mokslo ministro patvirtintose rekomendacijose yra siūloma santykius tarp aukštųjų mokyklų ir studentų grįsti sutartimis⁸². Studentas, pasirašydamas studijų sutartį su universitetu, įsipareigoja laikytis universiteto statuto, kuriame yra sureglamentuotos turtinės teisės, atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų, kuriamų universitete. Vadinasi, analizuojamų teisės aktų nuostatos, kiek tai yra aktualu, galioja ir studentams, kuriantiems intelektinės nuosavybės rezultatus aukštosiose mokyklose. Kadangi Mokslo ir studijų įstatyme atskirai nereguluoti atvejai, kuriais turtinės teisės iš studentų sukurtų intelektinės nuosavybės kūrinių pereina universitetams, autorius daro išvadą, kad jiems yra taikomi tie patys turtinių teisių atsiradimo ir perdavimo pagrindai, kurie taikomi universiteto darbuotojams tiek, kiek tai neprieštarauja universiteto misijai ir studentų teisėms pagal Mokslo ir studijų įstatymą. Kauno technologijos universitetas įgyvendindamas intelektinės nuosavybės teises, susijusias su studentais, nustato, kad studentams priklauso autorių neturtinės ir turtinės teisės į jų studijų darbus – baigiamuosius darbus, disertacijas, kursinius projektus, referatus, mokslinius straipsnius, konferencijų tezes ir kt., tačiau būtina užtikrinti, kad, naudojantis šiomis teisėmis, nebus pažeisti Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatuose išdėstyti pramoninės nuosavybės, komercinių paslapčių bei gerosios patirties priklausomybės pasidalijimo principai. Universitetas taipogi turi neišimtinę licenciją publikuoti studentų sukurtus darbus.

Tokiu būdu, autorius daro pagrįstą išvadą, kad darbo sutartis tarp aukštosios mokyklos ir akademinio personalo, t.y. dėstytojo ar mokslinio darbuotojo, ir joje nustatytos darbo funkcijos, studijų sutartis su studentu (studentas, pasirašydamas studijų sutartį su universitetu, įsipareigoja laikytis universiteto statuto, kuriame yra sureglamentuotos turtinės teisės, atsirandančios iš intelektinės veiklos rezultatų, kuriamų universitete), taip pat naudojimas universiteto sukaupta patirtimi, finansine parama, įranga arba patalpomis yra alternatyvūs

---

⁸¹ Įvardinta nuostata yra pateikta Kauno technologijos universiteto intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo 8.2 ir 12.2 p.

⁸² 15 p. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. ISAK-2462 „Dėl Rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų, tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

pakankami pagrindai aukštosios mokyklos intelektualinės veiklos rezultatų turtinių teisių, atsiradimui.

Remiantis Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatomis⁸³, neatsižvelgiant į veiksmus, atliekamus su kūrinium, jo autorius išlaiko:

– autorystės teisę – „teisę reikalauti pripažinti kūrinio autorystę aiškiai nurodant autoriaus vardą ant visų išleidžiamojo kūrinio egzempliorių, taip pat kitu įmanomu būdu viešai atliekant kūrinį“;

– teisę į autoriaus vardą – „teisę reikalauti, kad bet koku būdu naudojant kūrinį būtų nurodomas arba nebūtų nurodomas autoriaus vardas arba būtų nurodomas autoriaus pseudonimas“;

– teisę į kūrinio neliečiamybę – „teisę prieštarauti dėl kūrinio ar jo pavadinimo bet kokio iškraipymo ar kitokio pakeitimo, taip pat dėl bet kokio kito kėsینimosi į kūrinį, galinčio pažeisti autoriaus garbę ar reputaciją“.

Įstatymo nuostatos susijusios su neturtinėmis autorių teisėmis yra atkartojamos ir Lietuvos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų rekomendacijose, kuriose teigiama, kad asmeninės neturtinės teisės į mokslo kūrinius (mokslo straipsnius, vadovėlius, metodines mokymo priemones) ir kitus intelektualinės veiklos rezultatus priklauso autoriui⁸⁴. Tokia įstatymo leidėjo pozicija yra akivaizdi, nes neturtinės teisės yra neatsiejamos nuo paties autoriaus, ir todėl jos negali būti perduodamos kitiems asmenims arba paveldimos, be to jos saugomos neterminuotai.

Taigi, išanalizavus Europos Sąjungos ir Lietuvos rekomendacijų, Mokslo ir studijų įstatymo atitinkamas nuostatas, autorius prieina išvadą, kad šie teisės aktai pateikia tik bendrus intelektualinės nuosavybės teisių paskirstymo principus, suteikdami plačias teises aukštosioms mokykloms savarankiškai sureguliuoti intelektualinės nuosavybės įgyvendinimo klausimus, neperžengiant teisės aktuose nustatytų ribų. Analizuotuose teisės aktuose taip pat skiriamas dėmesys intelektualinės nuosavybės objektų turtinių teisių paskirstymo klausimą tarp aukštosios mokyklos ir verslo subjektų spręsti sutartyse priklausomai nuo finansinio bei intelektualinio kiekvienos šalies indėlio. Visgi, autoriaus nuomone, tam, kad teisių įgyvendinimas aukštosiose

---

⁸³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 14 str. 1 d. nuostatos.

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.

⁸⁴ 8 p. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. ISAK-2462 „Dėl Rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektualinės veiklos rezultatų, tvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

mokyklose vyktų sklandžiai ir kitos Lietuvos aukštosios mokyklos, galbūt tam tikra apimtimi pasirėmusios Kauno technologijos pavyzdžiu, taip pat galėtų sukurti intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo procesą, išanalizuotose Lietuvos teisės aktuose reikia konkretizuoti su intelektinės nuosavybės teisėmis susijusias nuostatas, įtraukiant į reglamentavimą iš studentų intelektinės veiklos atsiradusių turtinių teisių paskirstymą (arba įtraukiant juos į intelektinės nuosavybės objektus kuriančius subjektus), taip pat aiškiai atribojant universiteto turtinių teisių atsiradimo pagrindus. Tokiu būdu, universitetai, susiduriantys su intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo problema, galėtų sureglamentuoti šiuos klausimus.

2.4. Lietuvos aukštųjų mokyklų intelektualinės nuosavybės teisių valdymo politikos apžvalga

Autorius darbe jau analizavo 2010 m. birželio 30 d. patvirtintus Kauno technologijos universiteto intelektualinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatus, todėl šiame skyriuje bus aptariami tik tie aspektai, kuriuos nebuvo tikslinga analizuoti aukščiau. Viena pagrindinių nuostatuose pateikiamų sąvokų yra žinių perdavimas – intelektualinės nuosavybės teisių perdavimas iš universiteto verslui, taikomas tiek registruotai, tiek neregistruotai intelektinei nuosavybei. Bendrąja prasme žinių perdavimas apima kelias MTEP stadijas: tiek žinių kūrimą bendrai su verslo įmonėmis, kitais subjektais, tiek jų tiesioginį perdavimą licencijuojant, parduodant intelektualinę nuosavybę, kuriant pumpurines įmones.

Kauno technologijos universiteto intelektualinės nuosavybės nuostatuose nustatomas pumpurinių įmonių – naujų įmonių, skirtų universitete sukurtos intelektualinės nuosavybės rezultatų diegimui – steigimas ir pateikiami du pumpurinių įmonių tipai: *spin-off* ir *start-up*. Pažymėtina, kad Mokslo ir studijų įstatymas⁸⁵ draudžia aukštosios mokykloms steigti neribotos civilinės atsakomybės juridinius asmenis, o ribotos atsakomybės juridinius asmenis aukštosios mokyklos gali steigti ir į juos investuoti aukštosios mokyklos tarybos nustatytais sąlygomis ir tvarka tik tuo atveju, kai toks steigimas ar investavimas yra susijęs su valstybinės aukštosios mokyklos vykdoma studijų organizavimo ar mokslinių tyrimų veikla ir būtinas šiems tikslams pasiekti.

Paveikslas 1. Intelektinės nuosavybės komercializavimo procesas Kauno technologijos universitete

⁸⁵ Konkrečiai Mokslo ir studijų įstatymo 83 str. 2 d. nuostata.
Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios, 2009-05-12, Nr. 54-2140.

Pav. 1 pavaizduota intelektinės nuosavybės komercializavimo schema Kauno technologijos universitete, kurią reglamentuoja Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatai. Pagal ją, darbuotojas ar studentas, sukūręs pramoninės nuosavybės objektą ar potencialiai komercinės paslapties pavidalu saugotiną intelektinę nuosavybę, į kurią turtinės teisės priklauso Universitetui, turi nedelsdamas apie tai raštu pranešti Inovacijų skyriui. Kauno technologijos universiteto informacija apie sukurtus išradimus, įskaitant ir tuos atvejus, kai patentuoti neketinama, kuri reikalinga intelektinės nuosavybės apskaitai pateikiama pagal tam tikslui parengtą „Išradimo atskleidimo formą“, kurioje yra 9 punktai⁸⁶.

Komisija, susidedanti iš Mokslo prorektorius, Mokslo tarnybos direktoriaus ir Inovacijų skyriaus vedėjo sprendžia, ar deklaruotą intelektinę nuosavybę tikslinga patentuoti, registruoti ar saugoti komercinės paslapties pavidalu. Komisija taip pat nusprendžia, ar turtinės intelektinės nuosavybės objektų teisės priklausys Universitetui, ar jas tikslinga atiduoti autoriui ir padalina finansinę naudą tarp Universiteto ir autoriaus remiantis finansinės naudos pasidalijimo principais, nustatytais Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatais.

Autorių teisių objektai, kurių teisės priklauso universitetui, registruojami bei kūrinių originalai saugomi juos sukūrusių autorių padaliniuose. Taip pat nustatoma, kad pasibaigus universiteto teisių į autorių teisių objektus galiojimui, kūriniai perduodami autoriams.

Nuostatuose taip pat aptariamas labai svarbus finansinis aspektas, pateikiami finansinės naudos pasidalijimo principai. Pasak jų, autoriui (-iams) skiriama 30% pajamų, gautų už išradimų, dizaino, puslaidininkinių gaminių topografijų bei kitų pramoninės nuosavybės objektų teisių bei *know-how* licencijavimą ar perleidimą, atskaičius universiteto patirtas bei numatomas patirti išlaidas konkretaus objekto intelektinės nuosavybės teisių apsaugai.

Jei mokslo rezultatų plėtrai yra steigiama pumpurinė įmonė, įmonės steigimo išlaidų pasidalijimo, įmonės valdymo, akcinio kapitalo bei pelno pasidalijimo klausimus kiekvienu atveju sprendžia rektorius įsakymu sudaryta komisija.

Autoriui gali būti mokamas autorinis atlyginimas (honoraras) – iki 15 % leidinio parengimo ir išleidimo vertės⁸⁷, bet ne mažiau kaip 100 Lt už monografijos ar vadovėlio autorinį lanką ir ne mažiau kaip 50 Lt už mokomosios knygos autorinį lanką. Autorinis atlyginimas visada mokamas už monografijas ir vadovėlius, už mokomasias knygas autorinis atlyginimas gali būti mokamas, jeigu leidinį finansuoja padalinys arba tretieji asmenys (konkrečios sąlygos nustatomos leidybos sutartyje). Kai leidinys paklausus ir jo tiražas skiriamas ne tik

---

⁸⁶ Išradimo atskleidimo forma yra pateikiama Kauno technologijos universiteto internetiniame tinklapyje http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/Mokslas/a-360_1_priedas_2.doc

⁸⁷ 2003-03-12 Kauno technologijos universiteto rektorius įsakymas Nr. A-89, „Leidybos nuostatai“.

universiteto tiesioginėms reikmėms, gali būti mokamas papildomas honoraras, kuriam gali būti skiriama iki 50%, bet ne mažiau kaip 30%, papildomo tiražo pardavimo pajamų, atskaičius išleidimo ir pardavimo sąnaudas.

Išanalizavus universiteto intelektinės nuosavybės nuostatus, autorius daro pagrįstą išvadą, kad Kauno technologijos universitetas, sukūręs šį vidinį teisės aktą, aktyviai naudodamasis minėtomis Europos bendrijos komisijos, jų pagrindu išleistomis Švietimo ir mokslo ministro Rekomendacijomis ir, aišku, Mokslo ir studijų įstatymo nuostatomis, kuriose yra sureglamentuoti intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo aspektai, pakankamai aiškiai ir tiksliai įgyvendino svarbiausius intelektinės nuosavybės teisių klausimus aukštosios mokyklos srityje.

Papildomai, autorius analizuoja kitos Lietuvos aukštosios mokyklos, t. y. Vilniaus Gedimino technikos universiteto potencialias galimybes kuriant ir komercializuojant⁸⁸ intelektinę produkciją, taip pat akcentuoja problemas, su kuriomis susiduria universitetas.

Vilniaus Gedimino technikos universiteto prielaidos intelektinės nuosavybės komercializavimui:

- universitetas turi infrastruktūrą reikalingą intelektinės produkcijos kūrimui;
- universiteto yra ribotos galimybės investuoti į intelektinę nuosavybę;
- galimybės universitetui uždirbti iš intelektinės nuosavybės atsirado tik 2011 m.
- universitetas turi minimalią infrastruktūrą intelektinės nuosavybės registravimui, perdavimui ar komercializavimui.

Universitete dirbantys mokslininkai, kuriantys intelektinę nuosavybę, patys investuoti negali ir jiems trūksta finansinių lėšų užsiimti reklama, kūrinų komercializavimu.

Vilniaus Gedimino technikos universitetas – vienas iš lyderių Lietuvoje išradimų patentavimo srityje⁸⁹:

- iš viso paduota beveik 70 patentinių paraiškų, iš jų 5 – Europos patentui gauti;
- iš viso gauti 59 Lietuvos patentai;
- 2011 m. duomenimis universitetas turi 20 galiojančių Lietuvos patentų;
- universitete dirba daugiau negu 50 išradėjų.

---

⁸⁸ Viena iš nagrinėjamų sričių Europos komisijos išleistose rekomendacijose dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso yra intelektinės nuosavybės teisių komercializavimas aukštosiose mokyklose.

⁸⁹ Vilniaus universiteto rodikliai ir skaičiai yra paimti iš V.Vaišio pristatymo, skelbto Lietuvos Respublikos valstybinio patento biuro tinklalapyje. Prieiga per internetą www.vpb.gov.lt/docs/20111115_3.pptx

Universitetas dalyvauja tarptautinėje ir nacionalinėje intelektinės teisės plėtojimo ir vystymo veikloje. 2004 m. universitetas tampa PINO universitetinės iniciatyvos dalyviu⁹⁰. 2005 m. universiteto bibliotekoje įkurtas patentinės informacijos sektorius⁹¹.

Tačiau, kaip jau buvo minėta, universitetas susiduria su tam tikromis problemomis, norint praktiškai įgyvendinti intelektinės nuosavybės teises, kurti intelektinės nuosavybės politiką universitete. Universitetas neturi išradimų komercializavimo patirties ir žinių: nemokėjimas apskaičiuoti išradimo komercinės vertės, derybų patirties stoka bendraujant su potencialiais pirkėjais, universitetui palankios komercializavimo sutarties sudarymo sunkumai, nepakankamas dėstytojų ir mokslininkų intelektinės nuosavybės apsaugos ir komercializavimo žinių lygis.

Universitetas susiduria su sunkiai įveikiamais iššūkiais komercializavimo srityje. Svarbiausias dėmesys skiriamas publikacijoms, o toks požiūris nustumia į šalį būtinumą apsaugoti mokslinių tyrimų rezultatus, ir to pasėkoje jų komercializavimą. Universitetas neturi stiprios eksperimentinės bazės prototipui⁹² pagaminti ar išbandyti išradimo rezultatus. Be to, yra riboti Lietuvos rinkos poreikiai inovacijoms⁹³, todėl būtina atkreipti dėmesį į tarptautinius patentus, kurių vidutiniškos kainos yra 45 tūkst. eurų. Universitetui skiriama Ūkio ministerijos parama avanso būdu sudaro nedidelę dalį (apie 5 tūkst. eurų). Tokiu būdu, nesant pakankamai lėšų, nutrūksta patentavimo procesas. Yra galimybės gauti paramą per verslo paramos agentūrą, tačiau paramos gavimo procedūra yra sudėtingesnė nei paties europatento gavimas ir užima nemažai laiko.

Autorius nustato dar kelias problemas, su kuriomis susiduria universitetas:

- intelektinės nuosavybės apskaitos, tame tarpe ir buhalterinės, metodikos ir praktikos nebūvimas;
- Interesų konfliktų tarp universiteto, jo darbuotojų ir trečiųjų asmenų, valdymo problemos.

Taigi, akivaizdžios universiteto problemos ir sunkumai parodo, kad Vilniaus Gedimino technikos universitetas neturi pakankamai patirties, žinių, infrastruktūros, žmoniškųjų resursų,

---

⁹⁰ Plačiau žr. Vilniaus Gedimino technikos universiteto tinklapyje skelbiamą informaciją <http://mokslas.vgtu.lt/vgtu-moksline-veikla/patentai/2005-m-/>

⁹¹ Prieiga per internetą <http://biblioteka.vgtu.lt/paslaugos/intelektine-nuosavybe/>

⁹² Prototipas - pirminis, ankstyviausias ko nors, pvz., dirbinio, mašinos, pavyzdys, pagal kurį gaminami, kuriami kiti tos rūšies daiktai. Plačiau žr. tarptautinių žodžių žodyną <http://www.tzz.lt/p/prototipas>

⁹³ Inovacija – tai naujų technologijų, idėjų, metodų kūrimas ir komercinis pritaikymas pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus. Apibrėžimas iš Klaipėdos mokslo ir technologijų parko išlesto leidinio „Intelektinės nuosavybės apsauga idėjos realizavimui ir komerciniam panaudojimui“, 2010, P. 34.

darbuotojų motyvacijos intelektualinės nuosavybės teisių įgyvendinimo proceso formavimui ir intelektualinės nuosavybės objektų komercializavimui greitu laiku.

Trečioji aukštoji mokykla, kurios intelektualinės nuosavybės teisių įgyvendinimo ir komercializavimo aspektus analizuoja autorius, yra Vilniaus universitetas.

Vilniaus universitete intelektualinės nuosavybės objektais laikomi: mokomoji medžiaga, vadovėliai, monografijos, mokslinės publikacijos, studentų baigiamieji darbai, išradimai, prekių ir paslaugų ženklai, augalų veislės ir t. t.⁹⁴.

Universiteto nustatomi intelektualinės nuosavybės komercializavimo ir technologijų perdavimo tikslai:

- gauti pelną iš intelektualinės nuosavybės rezultatų realizavimo rinkoje;
- kurti universiteto mokslinį įvaizdį – straipsnių, išleistų vadovėlių, knygų ir pan. dėka;
- kurti universiteto „kūrybinį“ įvaizdį – aukštas tiriamųjų ir plėtros darbų lygis, kuriuose yra daug išradimų, universitetas nebūtinai yra pareiškėjas;
- indėlis į valstybės ūkį.

Tačiau, analizuojant komercializavimo tikslus, pirmiausiai dėmesys skiriamas išradimams ir patentams. Vilniaus universitetas yra 10 patentų pareiškėjas, tuo tarpu universiteto išradėjai nurodyti daugiau negu 70 užsienio patentų (JAV, Europos ir kt.)

Kaip ir Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Vilniaus universitetas susiduria su tam tikromis problemomis ir klausimais sprendžiant ir vystant intelektualinės nuosavybės politiką.

- Mokslininkai daugiau suinteresuoti pačiomis publikacijomis negu mokslinių tyrimų rezultatų komercializavimu.
- Nepakankamos žinios apie rinką.
- Nepakankami ryšiai su verslo subjektais.
- Nepakankamos žinios apie patentabilumo sąlygas ir patentavimą.
- Nepakankamas darbuotojų skatinimas.

Nežiūrint į tai, kad universitetas susiduria su nemažai problemų, jis numato intelektualinės nuosavybės objektų komercializavimo galimybes:

- Planuojami patentų (licencijų) pardavimai, tačiau neturint ir neieškant potencialių pirkėjų tai gali užimti nemažai laiko.

---

⁹⁴ Vilniaus universiteto skaičiai ir rodikliai pateikiami remiantis D. J. Sidoravičiaus pristatymu, skelbtu Lietuvos Respublikos valstybinio patento biuro tinklalapyje. Prieiga per internetą http://www.vpb.gov.lt/docs/20111115_5.ppt

- Planuojama patentuoti išradimus bendradarbiaujant su verslo subjektais.
- Vykdomi užsakomieji tyrimų ir plėtros darbai (Išradimai pagal verslo subjektų užsakymus (reikalingas atitinkamas universiteto įvaizdis).
- Turimų patentų (ir publikacijų) reklama, kaip galimybė sudominti verslo subjektus tolimesnių darbų samdymui (reikalingas atitinkamas universiteto įvaizdis).

Vilniaus universitete yra nustatytos panašios problemos, su kuriomis susiduria Vilniaus Gedimino technikos universitetas, kadangi universitetui taip pat trūksta teorinių žinių apie intelektinės nuosavybės įgyvendinimo politiką, universitetas neturi duomenų apie rinką, kurioje ketinama komercializuoti kūrinius, darbuotojai neturi pakankamai motyvacijos, be to universitetas turi problemų rinkodaros srityje.

Reziumuojant trijų Lietuvos universitetų atliktą darbą ir veiksmus intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo srityje, pirmiausia reikėtų pabrėžti, kad kiekvienas universitetas pats savarankiškai, neperžengdamas įstatymų ribų, įgyvendina intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimą, remdamasis minėta Europos Komisijos Rekomendacija, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintomis rekomendacijomis ir Mokslo ir studijų įstatymo nuostatais. Aiškiausiai iš trijų universitetų intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo procesą suregulavo Kauno technologijos universitetas, teigiantis, kad jis yra lyderiaujanti šalies aukštojo mokslo institucija⁹⁵ kurianti bei sėkmingai diegianti pramonėje įvairius inovacinius sprendimus. Inovacijų kūrimo procesas universitete yra grindžiamas glaudžiu mokslo ir verslo bendruomenės bendradarbiavimu, kuris apima įvairias mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros stadijas: nuo žinių kūrimo drauge su verslo įmonėmis – iki jų tiesioginio perdavimo licencijuojant, parduodant intelektinę nuosavybę, kuriant pumpurines įmones. Autoriaus manymu, Kauno technologijos universitetas, paruošęs ir priėmęs Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatus, rodo gerą pavyzdį kitiems šalies universitetams, siekiantiems sukurti savo viduje efektyviai veikiančią mechanizmą kaip įgyvendinti intelektinės nuosavybės teises.

Nežiūrint į tai, kad kiti du universitetai dar nėra priėmę oficialių teisės aktų šioje srityje, autoriaus manymu, svarbu paminėti tai, kad Vilniaus Gedimino technikos universitetas įkūrė Intelektinės nuosavybės ir kokybės grupę, tokiu būdu nustatydamas intelektinės nuosavybės įgyvendinimo klausimo prioritetą, aktyvų jo svarstymą, kadangi efektyvaus mechanizmo sukūrimas intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo srityje yra aktualus ir reikalaujantis daug

---

⁹⁵ Ištrauka iš Kauno technologijos universiteto 2011 metų veiklos ataskaitos, p. 13, 19, 76. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/ra_2012_.pdf

pastangų klausimas norint pasiekti užsibrėžtą tikslą, ir ateityje įdiegti intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo politiką.

Išanalizavus Vilniaus universiteto veiklą intelektinės nuosavybės įgyvendinimo srityje, autorius padaro išvadą, kad universitetas nėra priėmęs vidinių teisės aktų, reglamentuojančių intelektinės nuosavybės teisių įgijimo, paskirstymo ir perdavimo klausimus, todėl siekiant būti šiuolaikišku, inovacijas, mokslinių tyrimų veiklą bei žinių sklaidą skatinančiu akademinės bendruomenės nariu, universitetas turi siekti Lietuvos teisės aktų intelektinės nuosavybės įgyvendinimo srityje nustatytų tikslų ir reglamentuoti teises, atsirandančias iš intelektinės veiklos rezultatų, juolab, kad pagrindinių šios srities problemų sprendimai teisės aktuose yra pasiūlyti.

IŠVADOS

1. Darbe nustatyti ir atskleisti intelektinės nuosavybės teisių instituto aukštosiose mokyklose elementai: objektai, subjektai ir jais susiję santykiai. Aukštosiose mokyklose kuriami produktai sudaro platų intelektinės nuosavybės objektų sąrašą (mokslinės publikacijos, dėstytiui reikalinga medžiaga, studentų studijų darbai, išradimų patentai, puslaidininkinių gaminiai, dizainas, ir t. t.).

2. Nustatyta, kad intelektinės nuosavybės teisių subjektai neapsiriboja pačia aukštąja mokykla ir jos akademinio personalu. Išanalizavus Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo bei skirtingų aukštųjų mokyklų vidinių teisės aktų atitinkamas nuostatas, autoriaus yra nustatyta, kad įvairių pakopų studentai, kviestiniai dėstytojai ir mokslo darbuotojai, taip pat kiti subjektai (tyrimų laboratorijos, nepriklausomi tyrimų institutai, privatūs verslo subjektai, vyriausybės padaliniai) bendradarbiaujantys su aukštosiomis mokyklomis, taip pat laikomi intelektinės nuosavybės teisių subjektais.

3. Darbo metu nustatytas ir pagrįstas teisinio reguliavimo nepakankamumas (studentų, kaip intelektinės nuosavybės teisių subjektų, teisinių santykių intelektinės nuosavybės srityje nepakankamas reguliavimas), fragmentiškumas, ir abstraktumas (susijęs su turtinių teisių, atsiradusių iš intelektinės veiklos rezultatų, paskirstymu universitetuose), realizavimo teisinių mechanizmų trūkumas įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises Lietuvos aukštosiose mokyklose. Atitinkamai pagrįstas teisinių santykių reguliavimo būtinumas ir aktualumas ir jų įtraukimas į aukštųjų mokyklų administracinius teisės aktus, siekiant užtikrinti efektyvią teisių realizaciją ir aukštųjų mokyklų visuomeninių (žinių perdavimas visuomenei, profesinis rengimas, mokslo vystymas) bei privačių (universitete sukurtos intelektinės produkcijos komercializavimas, optimalus gautų lėšų paskirstymas universiteto vystymui) interesų derinimo.

4. Darbe analizuoti teisės aktai pateikia bendrus intelektinės nuosavybės teisių paskirstymo principus, nustato dispozityvias teisės normas, suteikdami plačias teises aukštosioms mokykloms savarankiškai sureguliuoti intelektinės nuosavybės įgyvendinimo klausimus, neperžengiant teisės aktuose nustatytų ribų.

5. Remiantis, išanalizuotų teisės aktų nuostatomis, autorius nustatė alternatyvius turtinių teisių į intelektinės nuosavybės rezultatus universitetuose atsiradimo pagrindus, kurie susipina praktiškai įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises konkrečioje Lietuvos aukštojoje mokykloje:

– Sutarčių pagrindas ir įstatymų nustatyta tvarka (darbo funkcijų atlikimas pagal darbo sutartis su universiteto akademinio personalu);

– Studijų sutarčių pagrindas su studentais (autorius, daro išvada, kad jiems yra taikomi tie patys turtinių teisių atsiradimo ir perdavimo pagrindai, kurie taikomi universiteto darbuotojams tiek, kiek tai neprieštarauja universiteto misijai ir studentų teisėms);

– Naudojimasis universiteto sukauptu patirtimi, finansine parama, įranga arba patalpomis – alternatyvūs pagrindai aukštosios mokyklos intelektualinės veiklos rezultatų turtinių teisių atsiradimui.

5. Taip pat nustatyta, kad intelektualinės nuosavybės objektų turtinių teisių paskirstymo klausimą tarp aukštosios mokyklos ir verslo subjektų reikia spręsti sutartyse priklausomai nuo finansinio bei intelektualinio kiekvienos šalies indėlio.

6. Nustatyta, kad neatsižvelgiant į veiksmus, atliekamus su kūrinium, jo autorius išlaiko autorystės teisę, teisę į autoriaus vardą ir teisę į kūrinio neliečiamybę, t. y. asmenines neturtines teises.

7. Europos Sąjungos išleistų rekomendacijų pagalba, kurias vėliau praplėtė Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro išleistos rekomendacijos, o taip pat atitinkamos Mokslo ir studijų įstatymo nuostatos, numatytos pareigos Lietuvos aukštosios mokykloms veiksmingai valdyti ir naudoti intelektualinės veiklos rezultatus, kiekvienu konkrečiu atveju stengiantis išlaikyti savo, kaip mokslo ir studijų institucijos, misiją skleisti intelektualinės veiklos rezultatus mokymo ir mokslo tikslais. Iki šiol šia galimybe pasinaudojo tik viena Lietuvos aukštoji mokykla – Kauno technologijos universitetas, savo vidiniu teisės aktu suregulavęs intelektualinių nuosavybės santykių įgyvendinimą.

SANTRAUKA

Šio baigiamojo darbo pagrindinis tikslas yra intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo aspektų aukštosiose mokyklose nustatymas ir atskleidimas, taip pat priežasčių, dėl kurių aukštosios mokyklos Lietuvoje negali pilnai įgyvendinti intelektinės nuosavybės teisių, nustatymas. Tyrimo aktualumą nulėmė abstraktus intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo aukštosiose mokyklose teisinis sureguliuojimas, kuris neišsprendžia akademinės bendruomenės problemų įgyvendinant intelektinės nuosavybės teises; taip pat panašių tiriamųjų darbų nebuvimas.

Pirmojoje šio darbo dalyje koncentruotai pateikiama intelektinės nuosavybės teisių bendroji charakteristika Lietuvoje ir aukštosiose mokyklose, išskiriami intelektinės nuosavybės objektų ypatumai, intelektinės nuosavybės teisių tikslai ir reikšmė aukštosiose mokyklose. Antrojoje darbo dalyje yra nustatomi ir apibrėžiami intelektinės nuosavybės teisių objektai ir subjektai Lietuvos aukštosiose mokyklose, taip pat analizuojama esama Lietuvoje situacija intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo aukštosiose mokyklose srityje, galiojančių norminių teisės aktų analizės pagrindu. Darbo rašymo metu, išanalizuotų teisės aktų atitinkamų nuostatų pagalba, nustatyti alternatyvūs turtinių teisių į intelektinės nuosavybės rezultatus universitetuose atsiradimo pagrindai ir teisinio reguliavimo nepakankamumas, įvertinti Lietuvos aukštųjų mokyklų atlikti veiksmai kuriant intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimo procesą, remiantis priimtais Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktais.

Tiriamąjį darbo rezultatai gali būti panaudojami Lietuvos aukštosiose mokyklose, siekiant sureguliuoti (vidiniais teisės aktais) intelektinės nuosavybės teisių santykius tarp aukštųjų mokyklų ir intelektinės nuosavybės objektų kūrėjų.

SUMMARY

The aim of this master thesis is setting and disclosure of intellectual property rights aspects in high schools as well as setting the reasons why Lithuanian high schools can not fully implement the intellectual property rights. The study relevance is determined by the abstract legislation of intellectual property rights in high schools, which do not solve academics' problems implementing intellectual property rights; as well as the lack of similar research works.

The first part consists of concentrated characteristics of intellectual property rights in Lithuania and its high schools, allocation of the features of intellectual property objects, intellectual property rights objectives and significance in high schools. The second part consists of identified and defined objects and subjects of intellectual property rights in Lithuanian high schools, as well as analyzing of the current situation in Lithuania in the field of implementation of intellectual property in high schools, on the basis of the existing legal acts analysis. During this study, on the basis of the relevant provisions of analyzed legal acts, the alternative bases for rising of property rights on the intellectual results, created in high schools and the failure of legal regulatory, were evaluated the actions performed by Lithuanian high schools in the implementation process of intellectual property rights, made on the basis of Lithuanian and European Union legislation.

The results of this study can be used in Lithuanian high schools, in order to regulate (with a help of internal legislation act), intellectual property rights in the relationship between the high school and the creators of intellectual property objects.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

I. Lietuvos Respublikos teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 50-1598.
2. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 64-2569.
3. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 112-4980.
4. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas // Valstybės žinios. 2009, Nr. 54-2140.
5. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas // Valstybės žinios. 1994, Nr. 8-120.
6. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas // Valstybės žinios, 2000, Nr. 92-2844.
7. Lietuvos Respublikos puslaidininkinių gaminių topografijų teisinės apsaugos įstatymas // Valstybės žinios. 1998, Nr. 59-1655.
8. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Vilniaus universiteto statuto patvirtinimo“ pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 1990, Nr. 18-468, Nr. 19-487.
9. Lietuvos Respublikos Seimo 2009 m. liepos 23 d. nutarimas Nr. XI-411 „Dėl Mykolo Romerio universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 90-3838.
10. Lietuvos Respublikos Seimo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarimas Nr. XI-1194 „Dėl Kauno technologijos universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2010, Nr. 144-7364.
11. Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 15 d. nutarimas Nr. XI-1277 „Dėl Vilniaus Gedimino technikos universiteto statuto patvirtinimo“ // Valstybės žinios, 2011, Nr. 36-1700.
12. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. gruodžio 1 d. įsakymas Nr. ISAK-2462 „Dėl rekomendacijų Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms dėl teisių, atsirandančių iš intelektinės veiklos rezultatų“ // Valstybės žinios. 2009, Nr.: 145-6470.

II. Tarptautiniai teisės aktai:

1. Berno konvencija "Dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos" // Valstybės žinios, 1995, Nr. 40-988.
2. Paryžiaus konvencija „Dėl pramoninės nuosavybės saugojimo“ // Valstybės Žinios, 1996, Nr.: 75-1796.
3. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba.

Prieiga per internetą

<http://eur->

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223\(17\):LT:PDF](http://lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223(17):LT:PDF)

[žiūrėta 2011-12-19].

III. Europos Sąjungos teisės aktai:

1. Europos Komisijos 2008 m. balandžio 10 d. rekomendacija dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetų bei kitų viešųjų mokslinių tyrimų organizacijų praktikos kodekso, Nr. 2008/416/EB. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:146:0019:0024:LT:PDF> [žiūrėta 2012-01-22].
2. Europos Komisijos 2011 m. gegužės 24 d. Intelektinės nuosavybės teisių strategija kūrybiškumui ir inovacijoms skatinti. Nr. IP/11/630, Briuselis. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/630&format=PDF&aged=1&language=LT&guiLanguage=en> [žiūrėta 2012-01-21].
3. Europos Komisijos 2008 liepos 16 d. komunikatas Europos parlamentui, tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui - Europos pramoninės nuosavybės teisių strategijos nuostatais, Nr. KOM(2008) 465. Prieiga per internetą <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:lt:PDF> [žiūrėta 2012-01-21].

IV. Lietuvos aukštųjų mokyklų vidiniai teisės aktai:

1. Kauno technologijos universiteto akademinio reguliaminas. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/akademinis_reguliaminas.pdf [žiūrėta 2012-03-30].
2. Kauno technologijos universiteto 2009-01-30 Rektoriaus įsakymas Nr. A-71-1 „Dėl Kauno technologijos universiteto darbuotojų išipareigojimų universitetui nuostatų patvirtinimo“.
3. Kauno technologijos universiteto 2003-03-12 Rektoriaus įsakymas Nr. A-89 „Leidybos nuostatai“.
4. Kauno technologijos universiteto 2011 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/ra_2012_.pdf [žiūrėta 2012-04-01].
5. Kauno technologijos universiteto Intelektinės nuosavybės valdymo ir žinių perdavimo nuostatai. Prieiga per internetą http://ktu.lt/sites/default/files/bylos/Mokslas/a-360_ktu_intelektines_nuosavybes_valdymo_ir_ziniu_perdavimo_nuostatai_.doc [žiūrėta 2012-01-21].
6. Mykolo Romerio universiteto 2011 m. kovo 8 d. Rektoriaus įsakymas Nr. II-214 „Dėl Mykolo Romerio universiteto 2010-2020 metų strateginio veiklos plano įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“. Prieiga per internetą

www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/apie_mru/dokumentai/mru_2011_strat_veik_pl_igyv_veiksmu_planas.pdf [žiūrėta 2012-04-01].

V. Specialioji literatūra:

1. R. Birštonas, D. Klimkevičiūtė ir kt. Intelektinės nuosavybės teisė. – Vilnius, Registrų centas, 2010.
2. V. Mizaras. Teisė į intelektinę nuosavybę žmogaus teisių sistemoje // Asmeninės neturtinės teisės ir jų gynimas. Mokslinės konferencijos, skirtos Vilniaus universiteto doc. dr. Alfonso Vileitos septyniiasdešimtmečiui, medžiaga. – Vilnius, 2001.
3. Intelektinės nuosavybės apsauga idėjos realizavimui ir komerciniam panaudojimui // Klaipėdos mokslo ir technologijų parkas, 2010.
4. A. L. Monotti, S. Ricketson. Universities and Intellectual Property: Ownership and Exploitation // Oxford University Press, 2003.
5. Введение в интеллектуальную собственность. – Ženeva, 1998.
6. Н. А. Курочка. Основы управления интеллектуальной собственностью. – Gardinas, 2009.

VI. Kiti šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos Valstybinio patentų biuro 2011 m. metinė apžvalga. Prieiga per internetą http://www.vpb.lt/metines_at/VPB_2011.pdf [žiūrėta 2012-03-31].
2. Vilniaus universiteto mokslinės veiklos nuostatai. Prieiga per internetą www.vu.lt/site_files/MoS/M.v.%20nuostatai.doc [žiūrėta 2012-03-30].

VII. Internetiniai tinklalapiai:

1. www.copyright.gov
2. www.dsa.org.au
3. www.ktu.lt
4. www.lrs.lt
5. www.mruni.eu
6. www.skvc.lt
7. www.smm.lt
8. www.su.lt
9. www.tzz.lt

10. www.vgtu.lt
11. www.vpb.gov.lt
12. www.vu.lt
13. www.dictionary.cambridge.org